

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:15

Fredagen den 24 november

§ 1 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor

Statsrådet Anna Tenje

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 9 oktober 2023

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 27–28 november 2023

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi har statsrådet Anna Tenje med medarbetare här. Ni hälsas varmt välkomna. Statssekreteraren är också på plats. Välkommen!

Vi börjar med återrapport från mötet i rådet den 9 oktober 2023. Har statsrådet något att muntligen tillägga till det skriftliga?

Anf. 2 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Jag får tacka för att vi får vara här denna krispiga härliga morgon.

Den 9 oktober hölls ett formellt Epscorådsmöte. Jag hänvisar till den skriftliga rapporteringen från mötet, men jag svarar givetvis på frågor om det finns sådana.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Då tackar vi för informationen.

Vi är på dagordningspunkt 6, Slutsatser om omvandlingen av vård- och omsorgssystem. Det är en beslutspunkt.

Anf. 4 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Detta är ganska omfattande, men jag får kolla lite i mina anteckningar så att det blir rätt och riktigt.

Den 29 augusti i år presenterade det spanska ordförandeskapet ett utkast till rådsslutsatser om omställningen för vård- och omsorgssystem genom livet. Rådsslutsatserna har behandlats i en rådsarbetsgrupp under hösten. Det spanska ordförandeskapets ambition är att rådsslutsatserna kan godkännas vid mötet den 27–28 november.

Rådsslutsatserna kan ses som en uppföljning av det vård- och omsorgspaket som kommissionen presenterade i september förra året, som jag vill minnas att vi diskuterade här i nämnden.

Fokus i rådsslutsatserna är medlemsstaternas arbete med att utveckla en vård- och omsorgsmodell som är sammanhållen, personcentrerad och närvårdbaserad – i ganska mycket är det alltså i linje med vad vi gör i Sverige.

Rådsslutsatserna betonar vikten av att individernas behov står i fokus och att aktörer inom vården och omsorgen samverkar för att ge en så sammanhållen vård och omsorg som är möjligt. Medlemsstaterna uppmanas också att utveckla alternativ till det som ordförandeskapet kallar institutionell vård och omsorg. Det kan till exempel handla om att utvecklas hemtjänst och dagverksamhet. Det är inget jättenytt för svensk del, men för vissa andra medlemsländer innebär det en början.

Rådsslutsatserna betonar vikten av att medlemsstaterna arbetar med dessa frågor utifrån ett jämställdhetsperspektiv, mot bakgrund av att majoriteten av dem som arbetar inom just vård och omsorg är kvinnor. Där ser det likadant ut i samtliga medlemsländer.

Medlemsstaterna uppmanas bland annat att sträva efter en välfungerande kompetensförsörjning och bättre arbetsförhållanden i vård- och omsorgssektorn. Regeringen och flera andra medlemsstater har under förhandlingarna arbetat för att medlemsstaternas olika nationella kontext bättre ska speglas i rådsslutsatserna.

Med detta vill jag gå över till att redogöra för regeringens ståndpunkt. Regeringen avser att ställa sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna, och regeringen ser positivt på att det spanska ordförandeskapet genom rådsslutsatserna lyfter fram vikten av personcentrerad och sammanhållen vård- och omsorg. Regeringen är också positiv till att rådsslutsatserna lyfter fram jämställdhetsperspektivet och att välfungerande vård- och omsorgstjänster kan bidra till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

När vi föredrog detta i socialutskottet hade vi några fler punkter med på dagordningen för samråd. Jag har förstått att det finns en efterfrågan och att de ansågs vara väldigt viktiga. Om ni så önskar är det inget om hindrar att de är med även fortsättningsvis.

Jag tror att de delar som var med då var att det är centralt att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna avseende bland annat sociala frågor, hälso- och sjukvård, arbetsmarknad, lönebildning inklusive parternas autonomi samt utbildning respekteras. Det är viktigt att utrymme lämnas för medlemsstaterna att utforma åtgärder som fungerar i den nationella kontexten.

För regeringens del är detta inga konstigheter. Det är en ståndpunkt som vi har och som vi driver i andra avseenden där kompetensen de facto ligger på nationellt plan. Vi har inga problem att lägga till detta om ni skulle önska.

Anf. 5 ANNA VIKSTRÖM (S):

Tack, statsrådet, för föredragningen! Det stämmer att den ståndpunkt som var uppe i utskottet var lite mer omfattande.

När det gäller personer med funktionsnedsättning fanns det tydligt skrivet att det var ett initiativ som skulle stärka deras rätt till full och effektiv delaktighet. Det var med i ståndpunkten. Det var också med att man skulle lyfta fram digitaliseringen som en viktig del, alltså att utvecklingen av ny teknik hör ihop med att främja sammanhållna vård- och omsorgssystem. Det var också något som vi lyfte upp på mötet.

Ni kanske har fått gehör för detta redan? Jag skulle gärna vilja höra lite mer om detta.

Anf. 6 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Tack, statsrådet, för föredragningen! Vi delar också uppfattningen att den ståndpunkt som framfördes i socialutskottet var en bra ståndpunkt, och utskottet ställde sig också bakom den. Vi uppskattar att statsrådet i dag tar med detta om den centrala fördelningen, men vi delar också uppfattningen om de övriga punkterna som lyfts upp av Socialdemokraterna, bland annat om funktionsnedsättning och digitalisering.

Om statsrådet skulle kunna ge ett svar på detta kanske vi skulle kunna enas om en ståndpunkt där.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Det är som vanligt både det muntliga och det skriftliga ordet som gäller i EU-nämnden.

Anf. 8 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Stort tack för kloka synpunkter och inspel. De frågor som ni lyfter upp har vi ju mycket riktigt drivit i förhandlingarna och dessutom fått gehör för.

Anna Vikström frågade om vi kan ta med den del som jag läste upp. Ja, det är inga problem att göra det, och vi kan även lägga till om ni vill understryka vissa andra delar. Men detta är som sagt ståndpunkter som vi redan har drivit i förhandlingarna och dessutom fått gehör för.

Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Detta är ju ett antagande. Regeringen föreslår att man ska anta rådsslutsatserna. Det är vällovligt att det som handlar om funktionsnedsättningar, digitalisering och annat finns med. Det hade väl varit rimligt att redan från början redovisa för nämnden vad som har hänt från det att ärendet var uppe i utskottet fram till nu. Regeringen fick ju ett mandat att föra fram denna ståndpunkt när man förhandlade om rådsslutsatserna.

Menar statsrådet att det som hon själv tog upp om fördelningen av befogenheter och vad som ska vara nationell kompetens finns med i rådsslutsatserna? Statsrådet sa ju att ni hade fått med allt som lyftes upp i ståndpunkten.

Anf. 10 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Tack, statsrådet, för svaret! Att vi har fått gehör för ståndpunkterna är mycket glädjande. Tar man med detta om den centrala fördelningen som statsrådet läste upp är vi nöjda från vår sida.

Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag som inte är så sakinsatt i frågan undrar om statsrådet skulle kunna läsa upp hela den svenska ståndpunkten med tillägget, så att vi får höra det.

Anf. 12 Statsrådet ANNA TENJE (M):

I rådsslutsatserna står detta inte uttryckligen, men de delarna har varit själva ingången i rådsförhandlingarna och har funnits med där. Men om det är nämndens mening att dessa delar ska läggas till och understrykas är vi inte främmande för att göra det, givet att det har varit vår ingång i förhandlingarna hela tiden.

Förutom den text som jag läste upp tidigare för att tillmötesgå en av de punkter som var uppe vid samrådet i socialutskottet kan vi lägga till ytterligare om digitalisering också. Det är inga problem över huvud taget.

Anf. 13 MATILDA ERNKRANS (S):

I utskottet fanns ju dessa delar med, med en uttrycklig önskan om att regeringen skulle driva detta. Det är ju rimligt att det framgår vad som har kommit med i rådsslutsatserna eller inte.

Men vad betyder det att statsrådet säger att man nu i ståndpunkten ska ha med den text som handlar om vad som är nationell kompetens och så vidare – alltså den text som statsrådet läste upp och som ni inte hade fått med i rådsslutsatserna. Vad betyder det för statsrådets agerande på mötet och för frågan om rådsslutsatsernas antagande att detta tas med i den svenska ståndpunkten? Det är egentligen min fråga. Betyder det att ni kommer att säga nej till rådsslutsatserna om ni inte får med detta, eller vad betyder egentligen det som statsrådet nu muntligen säger att man ska lägga till i ståndpunkten men som inte har kommit med i rådsslutsatserna?

Det som gäller funktionsnedsatta, digitalisering och det andra som Anna Vikström tog upp från Socialdemokraternas sida finns ju med i rådsslutsatserna, men det som inte finns med är de delar som statsrådet själv lade fram och som hon säger att man kan lägga till i ståndpunkten. Vad betyder i så fall detta för statsrådets och regeringens agerande när det gäller att anta eller att inte anta rådsslutsatserna?

Anf. 14 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Jag ska läsa upp det jag ämnar ta med. Utöver den text som jag läste upp tidigare finns det en annan text som står över detta som är med från socialutskottet. Där nämner man att det är viktigt att potentialen i digitaliseringen och utvecklingen av ny teknik tas till vara.

Låt mig till att börja med säga att rådsslutsatserna inte är rättsligt bindande. Det finns med i rådsslutsatserna att detta är en nationell kompetens. Att göra de tillägg som vi har talat om i dag är bara att ytterligare understryka en redan känd ståndpunkt från den svenska regeringen som också tidigare regeringar med enfaset har vidhållit under väldigt många år.

Det handlar väl om att nämnden känner sig mer trygg i att vi även fortsättningsvis står fast vid de ståndpunkter som Sverige har haft under väldigt lång tid. Det blir alltså inget nytt för övriga medlemsländer om jag tar med detta när jag vid sammanträdet läser upp övriga ståndpunkter från

svensk sida. Det blir ingen överraskning, för det är något som svenska regeringar har sagt under väldigt lång tid.

2023/24:15
24 november

Detta kan vara med för att nämnden ska känna sig trygg med att vi inte har ändrat uppfattning sedan vi var i socialutskottet utan har tagit med oss de delar vi redogjorde för då. Vi har ju fört in det i förhandlingen och framfört det. Precis som vice ordföranden säger finns vissa delar med i rådsslutsatserna, inte minst när det gäller den nationella kompetensen. Den text jag läste upp först handlar ju mer om att bara förtydliga vad vi menar med den nationella kompetensen och vad som ska respekteras.

I stort handlar det kanske inte om någon stor förändring utöver att nämnden här ska känna sig trygg med att vi fortsätter att föra den svenska fanan och hålla fast vid de ståndpunkterna på detta område, som är välkända.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

I dokumentet på s. 10 står det som en underrubrik: ”Considering national circumstances including territorial distributions of competences as well as the autonomy of the social partners to:”

Anf. 16 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Tack så mycket, statsrådet!

Bra! Då har det klargjorts att det här inte är någonting nytt. Det här är någonting som Sverige har drivit länge, och det är redan utgångspunkten när man förhandlar de här delarna.

Som sagt förde vi socialdemokrater fram det vi ville föra fram när utskottet hanterade det, och nu har vi också kunnat notera att det som Anna Vikström föredömligt uttryckte och som handlar om funktionsnedsatta och om digitalisering har kommit med i rådsslutsatserna. Vi tycker att det är klokt att regeringen håller i den linje som Sverige har hållit i när det gäller vem som beslutar om vad på EU-nivå.

Då är vi nöjda – inget nytt här.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9 b, Övriga frågor.

Anf. 18 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Jag har ingenting att tillägga.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Tack för det!

Vi går till dagordningspunkt 10, Sociala investeringar. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 20 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Vid denna punkt på rådets dagordning väntas en riktlinjedebatt på temat sociala investeringar. Som underlag för debatten har ordförandeskapet presenterat en diskussionsnot som nämnden tidigare har tagit del av. Frågor rörande sociala investeringar är en prioritering för det

spanska ordförandeskapet och också för det kommande belgiska ordförandeskapet.

Ordförandeskapet har aktualiserat frågan mot bakgrund av men inte med bäring på den pågående förhandlingen om revidering av EU:s ekonomiska ramverk. En första diskussion med koppling till sociala investeringar hölls vid det informella Epscorådsmötet i juli i Madrid.

I det diskussionsunderlag som ordförandeskapet då presenterade inför riktlinjedebatten presenterades pågående arbete inom ramen för den informella arbetsgrupp som det spanska ordförandeskapet och det inkommande belgiska ordförandeskapet hade upprättat. Den informella arbetsgruppen syftar till att främja diskussionen om sociala investeringar och reformer, tillväxt, makroekonomiska stabilisatorer och uppåtgående social konvergens i relation till EU:s regelverk och ekonomisk styrning. I arbetsgruppen ingår på frivillig basis medlemsstater, kommissionen, Europaparlamentet och arbetsmarknadens parter på europeisk nivå.

I diskussionsnoten presenteras också ett antal frågor som medlemsstaterna ombeds att adressera i debatten, bland annat om de sociala investeringarnas roll inom EU:s ekonomiska styrning samt erfarenheter av stärkandet av evidensbaserade socialpolitiska åtgärder.

Med detta, herr ordförande, går jag över till att redogöra för regeringens föreslagna inriktning på inlägget i riktlinjedebatten.

Regeringen anser att det är viktigt att diskussionen om sociala investeringar inte föregår pågående förhandlingar om revidering av EU:s ramverk för ekonomisk styrning. Detta vill vi vara mycket tydliga med.

Regeringen understryker att stabilitets- och tillväxtpaktens huvudsakliga uppgift är att främja sunda offentliga finanser och att fokus fortsatt bör ligga på att säkerställa skuldållbarheten i EU:s medlemsstater.

Regeringen anser att det inte finns någon motsättning mellan sociala investeringar och tillväxt. Sunda offentliga finanser är en förutsättning för hållbara sociala skyddssystem, och sunda offentliga finanser och sysselsättningspolitik kan vara ömsesidigt stärkande.

Adekvata och välfungerande nationella sociala skyddssystem som är hållbara över tid kräver social- och sysselsättningspolitik som bidrar till att främja sysselsättning. Arbete är den viktigaste faktorn för att minska risken för fattigdom och social utestängning.

Regeringen välkomnar generellt arbetet för att följa upp det social- och sysselsättningspolitiska läget i EU:s medlemsstater. Regeringen anser att det i dag finns ändamålsenliga verktyg och analytiska instrument för att följa och analysera det sysselsättnings- och socialpolitiska området inom ramen för terminen och stöder användandet av befintliga verktyg.

Det är viktigt att den europeiska planeringsterminen fokuserar just på de övergripande målen att säkerställa sunda offentliga finanser, förebygga och korrigera makroekonomiska obalanser och främja hållbar ekonomisk tillväxt och väl fungerande arbetsmarknader. En utgångspunkt för regeringen i den europeiska planeringsterminen är att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna även fortsättningsvis respekteras.

Regeringen anser att rollen för relevanta rådskonstellationer inom den europeiska planeringsterminen ska värnas. Regeringen välkomnar erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna för att främja evidensbaserad

Anf. 21 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Tack till statsrådet för dragningen! Jag skulle vilja problematisera diskussionen lite grann, inte minst eftersom det är en riktlinjedebatt.

I andra meningen i andra stycket i regeringens ståndpunkt har regeringen skrivit att ”arbete är den viktigaste faktorn för att minska risken för fattigdom och social utestängning”.

Jag skulle vilja poängtera att det är en grundläggande skillnad mellan att bara ha ett arbete och att ha ett arbete med sjysta villkor. Ett arbete bör inte enbart ses som ett medel för att undvika fattigdom utan också som en möjlighet till värdighet och en hållbar livsstil.

Sjysta villkor innebär i den här kontexten mer än bara en anställning. Det handlar om rättvisa löner, trygga arbetsförhållanden, rimliga arbetstider och tillgång till socialt skydd. Dessa faktorer anser jag är avgörande för att säkerställa att arbetstagaren inte bara överlever utan också kan leva ett fullgott liv. Arbete under dåliga villkor kan leda till fysiska och mental utmattning, låg livskvalitet och till och med till fortsatt fattigdom, trots sysselsättning. Dessutom är arbetsvillkoren centrala för social inkludering.

Arbete med sjysta villkor ger som sagt inte bara ekonomisk säkerhet utan även en känsla av värdighet och självrespekt, vilket är avgörande för att främja en tillhörighet och också bekämpa en social utestängning, vilket regeringen också påpekar här.

Kort sagt skulle vi vilja att den meningen förstärks med ”sjysta villkor”, det vill säga att meningen blir: Arbete med sjysta villkor är den viktigaste faktorn för att minska risken för fattigdom och social utestängning.

Med tanke på regeringens egen betoning på väl fungerande arbetsmarknader lite längre ned anser vi att detta bör kompletteras med ett starkare fokus på sjysta arbetsvillkor.

Anf. 22 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Vi har i de här ståndpunkterna inte valt att exemplifiera. Precis som ledamoten uttrycker kan det finnas flera andra olika delar som är viktiga för att stärka upp just den här delen. Men det börjar ändå med ett arbete, för jag tror att jag och ledamoten kan vara helt överens om att utan ett arbete är det väldigt mycket sämre.

Det börjar alltså med ett arbete, och då är det den viktigaste faktorn. Sedan kan det vara väldigt många andra delar som spelar in och tillför och som då stärker de delarna som ledamoten lyfter upp.

”Meningsfullt arbete” vet jag inte riktigt heller om det skulle hjälpa till att stärka, för det är väl svårt att komma till en definition av vad som är ett meningsfullt arbete.

Jag är öppen för fler förslag om vi kan komma närmare att vara överens. Men ska man börja exemplifiera vad som krävs för att ett arbete de facto ska stärka tror jag att vi skulle komma med en väldigt lång radda, om alla ska komma till och säga vad de tycker om det.

Anf. 23 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag är också tacksam över inspelet från Socialdemokraterna. Meningen ”arbete är den viktigaste faktorn för att minska risken för fattigdom och social utestängning” tycker även jag var väldigt märklig.

Jag menar att det här inte är en korrekt beskrivning av verkligheten, för arbete kan betyda så många olika saker. Det som är viktiga faktorer för att minska risk för fattigdom är ju hur lagstiftare ser till att vi får till ett fungerande samhälle där människor inte faller mellan stolarna.

När det gäller social utestängning finns det i Sverige till exempel olika typer av extremer, där en del har väldigt mycket tid eftersom de inte är i arbete och en del har väldigt, väldigt lite tid eftersom de arbetar extremt mycket. Båda dessa typer av extremer leder till psykisk ohälsa och också till någon typ av social utestängning.

Arbete kan betyda många olika saker. Vi har prekariatet som över huvud taget inte är någon hjälp för att minska risken för fattigdom eller social utestängning.

Jag tycker därför att hela den här meningen är missvisande och alldeles för kategorisk i synen på arbete, och om det är svårt att exemplifiera skulle vi ju kunna stryka den.

Anf. 24 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag kan tänka mig många olika lösningar. Jag tycker att Rebecka Le Moines lösning att helt stryka meningen utifrån det som hon framförde var bra.

Om det är viktigt för regeringen att ha kvar det kan jag också tänka mig att man bara lägger till ”bra villkor”: Arbete med bra villkor är den viktigaste faktorn för att minska risken för fattigdom och social utestängning.

Det skulle jag kunna tänka mig som en kompromiss om vi kan enas i det här. Det finns ju många andra viktiga faktorer när det gäller att minska risken för fattigdom och social utestängning, och det finns dessutom arbeten som mer eller mindre leder till fattigdom och social utestängning i vissa länder och säkert även i Sverige.

Anf. 25 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Jag tror inte riktigt att jag nämnde någonting om ”meningsfulla arbeten”, utan jag sa tydligt att om vi ska stärka upp det som regeringen har skrivit är det viktigt att det kompletteras med sjysta villkor.

Vi är ofta ute och pratar om ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Vi pratar om den svenska modellen, som vi är väldigt stolta över och pratar väldigt väl om ute i Europa. Därför är det viktigt att vi från Sverige har med att det är absolut är viktigt att ha ett arbete, men det ska vara ett arbete med sjysta villkor.

Det vill jag gärna ska stå med som den viktigaste faktorn för att minska risken för fattigdom, som regeringen skriver. Det ska vara ordning och reda.

Anf. 26 ANNA LASSES (C):

Man kan också hävda att utbildning är väldigt viktigt.

Jag kan tänka att om man vill göra en liten kompromiss så skulle man kunna skriva: Arbete är en av de viktigaste faktorerna för att minska risken för fattigdom och social utestängning.

2023/24:15
24 november

Anf. 27 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Många kloka inspel! Jag kan definitivt hålla med om att utbildning kanske är den bästa vaccinationen mot utanförskap. Det finns många olika aspekter på detta.

Jag hoppas ändå att vi har nämndens stöd i att det börjar med arbete och att det definitivt är det främsta sättet att motverka fattigdom och social utestängning. Där tänker jag att vi ändå är helt överens.

Sedan tänker jag att "sjysta villkor" kanske inte riktigt är det språkbruk som man brukar använda sig av, i alla fall inte i dessa sammanhang. "Bra villkor" är en bättre formulering i sådana fall. För regeringens del är kanske det viktigaste att det finns en arbetsmarknad som är fri från arbetskriminalitet dessutom.

Jag är definitivt villig att arbeta fram en kompromiss. Jag ser det dock inte som en lösning att stryka denna mening, för den är i allt väsentligt bärande för regeringens ståndpunkt när det gäller att komma ifrån fattigdom och social utestängning. Skulle man inte kunna lägga in att arbete fritt från arbetskriminalitet samt bra villkor är en viktig faktor för att minska risken för fattigdom och social utestängning?

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Då har vi "kriminalitet" och "bra villkor".

Anf. 29 SERKAN KÖSE (S):

Det är bra; det är så här vi ska ta oss framåt. Jag har ingen annan uppfattning utan tycker att det är bra. Inte minst att statsrådet betonar arbetslivskriminalitet är väldigt viktig med tanke på hur det ser ut på svensk arbetsmarknad men också ute i Europa. Jag delar uppfattningen att det kanske inte ska stå "sjysta" utan "bra" villkor. Det är egentligen samma sak; det är lite semantik.

Anf. 30 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, statsrådet, för kompromissviljan! Att lyssna in nämnden är väldigt värdefullt.

Förstod jag det rätt att vi i så fall skriver "en viktig faktor", eller ska det beskrivas som "de viktigaste faktorerna"? Jag tycker att det var en bra poäng med utbildning, som kommer före arbete. Annars tycker jag att tilläggen i denna mening är bra.

Anf. 31 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Om vi ska ha en kompromissvilja här i nämnden vill vi att "den viktigaste faktorn" står kvar. Utbildning ska ju leda fram till arbete. Utbildning kan i och för sig ha ett värde i sig – kunskap och så vidare. Men det är ändå viktigt att utbildning dessutom leder fram till arbete. Annars tror jag inte att det leder till att fattigdom och social utestängning minskar, som vi hänvisar till här.

Kompromissvilja i nämnden handlar om ett givande och ett tagande, och då håller vi fast vid ”den viktigaste faktorn” men lägger till arbetslivskriminalitet och bra villkor.

Anf. 32 ORDFÖRANDEN:

Jag påminner om att både det talade och det skriftliga ordet gäller. Därmed konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10 a, Sociala investeringar och EU:s finanspolitiska regler. Det är en informationspunkt.

Anf. 33 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Under denna punkt på rådets dagordning väntas ordförandeskapet informera om det pågående arbetet inom ramen för den informella arbetsgrupp som man, vilket jag nämnde under en tidigare dagordningspunkt, har tillsatt under det spanska ordförandeskapet och det kommande belgiska ordförandeskapet. Det är en arbetsgrupp som löper över båda ordförandeskapen.

Ingen diskussion väntas under denna dagordningspunkt, så jag har inget annat att tillföra.

Anf. 34 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 10 b, Yttrande från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om sociala investeringar. Det är en beslutspunkt.

Anf. 35 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Under denna punkt på dagordningen väntas ministerrarna ställa sig bakom ett yttrande från kommittén för socialt skydd och sysselsättningskommittén om sociala investeringar. Jag kommer att inleda med att ge lite bakgrund till förslaget till yttrande och därefter gå över till regeringens ståndpunkt.

Det spanska ordförandeskapet och det kommande belgiska ordförandeskapet har bitt kommittén för socialt skydd och sysselsättningskommittén att ta fram ett yttrande om sociala investeringar mot bakgrund av den pågående förhandlingen om översyn av EU:s ekonomiska styrning, economic governance review. I yttrandet beskrivs det tidigare arbetet inom området sociala investeringar på europeisk nivå. Det konstateras att även om social utveckling och människors välmående har ett värde i sig kan sociala investeringar, om de genomförs på rätt sätt, ha en positiv effekt på tillväxt, konkurrenskraft och produktivitet och därigenom bidra till sunda offentliga finanser.

I yttrandet noteras att även om metodutvecklingen på området gått framåt är det svårt att utvärdera de faktiska ekonomiska och sociala effekterna av nationella sociala investeringar och reformer. Det konstateras att det därmed finns mer att göra. Ömsesidigt lärande mellan medlemsstaterna framhålls i sammanhanget.

Avseende den europeiska planeringsterminen noteras bland annat Epscorådets roll i arbetet med de sociala och sysselsättningspolitiska

aspekterna av terminen utifrån artikel 148 i fördraget. I sammanhanget lyfts även behov av samarbete med Ekofinrådet.

2023/24:15
24 november

Regeringen har tillsammans med andra medlemsstater verkat för att innehållet i yttrandet från kommittéerna inte föregår eller stör pågående förhandlingar om översyn av EU:s ekonomiska styrning. Som ett resultat av detta har det förtydligats att initiativet saknar bäring på de pågående förhandlingarna. Fokus för yttrandet är nu i stället sociala investeringar i relation till den europeiska planeringsterminen.

Jag går över till att redogöra för regeringens ståndpunkt. Regeringen avser att vid rådsmötet ställa sig bakom yttrandet från kommittén för socialt skydd och sysselsättningskommittén. Regeringen anser att syftet med EU:s finanspolitiska ramverk ska vara att främja sunda offentliga finanser. Regeringen anser att det inte finns någon motsättning mellan sociala investeringar och tillväxt. Sunda offentliga finanser är en förutsättning för hållbara sociala skyddssystem. Sunda offentliga finanser och social- och arbetsmarknadspolitik kan vara ömsesidigt stärkande.

Regeringen instämmer i att rollen för relevanta rådskonstellationer inom den europeiska planeringsterminen ska värnas.

Anf. 36 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag har bara en kort fråga. Jag tyckte mig uppfatta att statsrådet där det i den utskickade ståndpunkten står "social- och sysselsättningspolitik" nu sa "arbetsmarknadspolitik". Eller missade jag något?

Anf. 37 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Jag ber om ursäkt om jag sludrade lite på orden så här tidigt på morgonen. "Sunda offentliga finanser och social- och arbetsmarknadspolitik kan vara ömsesidigt stärkande", om det var detta ledamoten syftade på.

Anf. 38 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

I det underlag vi har fått ut står det "sysselsättningspolitik" och inte "arbetsmarknadspolitik". Det är ändå en viss skillnad mellan att ha arbete och att ha sysselsättning. Därför undrar jag över ändringen av ord där.

Anf. 39 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Ordförande! Detta är ett riktigt påpekande. Förlåt att jag missuppfattade dig först. Det har skett en förändring här, och vi omhändertar detta. Det är en felaktighet. Det var jättebra att detta lyftes, för det är mycket riktigt skillnad mellan dessa. Det ska stå "sysselsättningspolitik" i stället. Ni har uppfattat det helt rätt. Tack så hemskt mycket för påpekandet – mycket bra!

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Konstruktivt i nämnden i dag!

(Statsrådet ANNA TENJE (M): Det är fantastiskt! Ni har verkligen läst handlingarna och kan jämföra. Jag är mycket imponerad.)

Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Då kommer vi till dagordningspunkt 11, Slutsatser om digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen. Det är en beslutspunkt.

Anf. 41 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Det spanska ordförandeskapets förslag till rådsslutsatser om digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen presenterades den 22 september. Ordförandeskapets avsikt är att slutsatserna ska kunna godkännas vid rådsmötet den 27–28 november.

Utkastet till slutsatser utgår från behovet av en ökad administrativ effektivitet och förenkling för att tillgodose enskildas och verksamheters krav på digital utveckling. Rådsslutsatserna ramar in av EU:s digitala agenda och beaktar även pågående digitaliseringsprojekt som inrättats under handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter, Espas samt EU-kommissionens meddelande om digitalisering inom området social trygghet, som presenterades i september.

I förslaget till rådsslutsatser uppmanas medlemsstaterna att säkerställa implementeringen av existerande och nya digitala initiativ för att förenkla och snabba på de administrativa processerna, att verka för en ökad automatiseringsgrad i handläggningen samt att använda systemet för det elektroniska utbytet av information mellan institutionerna på området för samordning av social trygghet.

Medlemsstaterna uppmanas även att delta i pågående digitaliseringsinitiativ, att möjliggöra elektronisk identifiering samt att vidta åtgärder för att nå målsättningen för Europas digitala decennium 2030, vilket innebär att centrala offentliga tjänster ska göras tillgängliga online.

Medlemsstaterna uppmanas även att vidta åtgärder för att stärka dataskyddet när de digitala initiativen ska genomföras.

Kommissionen uppmanas att möjliggöra dialog och utbyte av information mellan medlemsstaterna i frågan och att fortsätta stödja implementeringen av EESSI i medlemsstaterna samt att tillsammans med medlemsstaterna analysera nästkommande steg efter att resultatet av de nu befintliga digitaliseringsprojekten inom ramen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter har gjorts kända.

Därmed, herr ordförande, går jag över till samråd om regeringens ståndpunkt. Regeringen avser att ställa sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna. Regeringen välkomnar att det spanska ordförandeskapet genom utkastet till rådsslutsatser lyfter fram vikten och värdet av en ökad digitalisering inom det sociala trygghetsområdet i syfte att främja den fria rörligheten inom EU.

Det är viktigt att ta vara på digitaliseringens potential inom det sociala trygghetsområdet för att öka den administrativa effektiviteten och motverka risken för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

De digitala lösningar som tas fram inom området bör vara långsiktiga, stabila och kostnadseffektiva.

Anf. 42 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Tack för informationen! Sverigedemokraterna delar naturligtvis strävan att minska administration genom sund digitalisering, men vi har ett litet inspel till ståndpunkten.

För det första får de sociala trygghetssystemen inte innebära en försvårad möjlighet för medlemsländerna att verka i sina egna system, anser vi. Det nationella självbestämmandet och möjligheterna till eget utformande av dessa system måste värnas.

Sedan anser vi naturligtvis också att det hela måste ske med en budgetrestriktiv hållning.

Anf. 43 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ursäkta, ordförande och statsrådet, men nu var det också en liten skillnad i det som statsrådet sa. Jag vill höra om det på något sätt påverkar eller förändrar. Det står ”motverka risken för fusk och missbruk”, och statsrådet talade om att motverka risken för felaktiga utbetalningar och missbruk. Jag funderar lite även där. Fusk är ju något medvetet, men felaktiga utbetalningar kan ske även till någon som inte medvetet har fuskat.

Bortsett från detta tycker jag att ståndpunkten är bra och kanske inte behöver förändras så som andra har föreslagit.

Anf. 44 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tycker att ståndpunkten är bra som den är. Jag tycker att det blir konstigt att slänga in krav på budgetrestriktivitet hipp som happ i olika frågor. Detta är något vi har ganska stor enighet om och kan framföra när det gäller budgetfrågor och inte dessa frågor. Jag önskar att det inte ska komma med i den svenska ståndpunkten.

Anf. 45 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Vi får se vad statsrådet säger. Men det blir som sagt ganska orimligt att här och där slänga in självklarheter om sådant som Sverige redan driver och som redan finns fastslaget. Dessutom ska ni väl inte förhandla budget vid detta tillfälle. Vi får se vad statsrådet säger, men man behöver nog fundera på vad man ska ha dessa ståndpunkter till. De kan bli rätt långa om det ska skrivas in sådant som redan gäller och där det inte är någon skillnad från tidigare.

Anf. 46 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr ordförande! Många kloka synpunkter har lagts fram kring denna punkt. Jag håller med om att man inte kan ta med allt, för då kommer vi att fortsätta i all oändlighet. Givet att rådsslutsatserna inte heller är rättsligt bindande kanske vi ändå ska hia oss lite. Vi hade ungefär samma diskussion under den första punkt jag lyfte fram. Det viktiga är väl att ni känner er trygga i de ståndpunkter Sverige har haft sedan tidigare och att det är dessa som även fortsättningsvis förs fram, men också att ni är trygga i de delar jag väljer att föra fram på mötet.

Man skulle möjligtvis kunna lägga till att det är centralt att den nationella kompetensen på området värnas, bara för att konstatera att det består. Då går vi inte in i de andra delarna i någon högre utsträckning.

Jag vill betona att när det gäller att förhandla om EU:s ramverk och även när vi tittar på digitalisering är restriktivitet en i allt väsentligt väldigt viktig fråga för den svenska regeringen. Det kommer många olika förslag från kommissionen och framför allt från parlamentet som kan komma att kosta väldigt mycket pengar för både företagen och medlemsländerna. Det bevakar vi som en vakthund. Det vill jag bara understryka, givet att det kan finnas jättemånga bra digitala lösningar att göra. Men kostar de väldigt mycket för företag och medlemsländer att införa vet vi ju själva att det inte kommer att göras, och definitivt inte med hög kvalitet. Det vill jag att ni ska känna er trygga med.

När det gäller frågan om felaktiga utbetalningar kallar jag det bidragsbrott. Jag kan läsa upp den meningen: Det är viktigt att ta vara på digitaliseringens potential inom det sociala trygghetsområdet för att öka den administrativa effektiviteten och motverka risken för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Bidragsbrott och felaktiga utbetalningar är de begrepp vi använder oss av när vi talar om den organiserade brottsligheten eller för den delen de felaktiga utbetalningar som görs. Man beräknar i dag att ungefär 18 miljarder från det sociala försäkringssystemet rinner ut i felaktiga utbetalningar eller bidragsbrott, som det ser ut nu. Hälften av de pengarna går till den organiserade brottsligheten och är då bidragsbrott. Det är sådant som ska utredas och polisanmälas och som folk ska fällas för.

Felaktiga utbetalningar kan till exempel bero på att man har fått in felaktiga uppgifter i systemet eller föranledas av antingen att den enskilde glömt att lämna vissa uppgifter eller att våra egna myndigheter faktiskt ibland gör fel. Ungefär 90 procent beror på den enskilde. Det kan vara uppsåtligt, men en del är definitivt inte uppsåtligt när det gäller de felaktiga utbetalningarna.

Det är alltså det språkbruk vi använder. Jag vänder mig väldigt mycket mot att använda ordet fusk, eftersom det är bidragsbrott det handlar om. Att säga "fusk" förminskar den stora problematik som finns i Sverige i dag med extremt smarta upplägg från den organiserade brottsligheten när det gäller att tillskansa sig skattebetalarnas eller pensionsspararnas pengar. Ordet fusk har jag starkt vänt mig mot att använda i alla offentliga sammanhang, just för att det förminskar och bagatelliserar den enorma problematik som vi ser inom detta område. Egentligen är "felaktiga utbetalningar" och "bidragsbrott" bara en korrigering till det korrekta språkbruk som vi nu alltid använder oss av. Det andra är en kvarleva från tidigare språkbruk.

Anf. 47 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag ville bara veta varför statsrådet använde ett annat språkbruk än i utskicket och göra medskicket att det är bra att det står rätt från början.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Det kan nog hela nämnden instämma i.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går över till dagordningspunkt 12 a–c, Övriga frågor. Det är informationspunkter. Finns det något att säga, statsrådet?

Anf. 49 Statsrådet ANNA TENJE (M):
Jag har inget annat att lyfta upp, men jag är idel öra.

2023/24:15
24 november

Anf. 50 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi så mycket för dagens medverkan. Det blev lite längre än jag hade räknat med, men det var trevligt med en extra halvtimme. Stort tack till statsrådet med medarbetare!

§ 2 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor

Statssekreterare Minna Ljunggren

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 8–9 december 2022

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 27–28 november 2023

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar statssekreterare Minna Ljunggren välkommen. Jag börjar med att fråga om det finns något att muntligen tillägga till det skriftliga om återrapporten från mötet i rådet den 8–9 december 2022. Det var ju ett tag sedan.

Anf. 52 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Det är trevligt att få vara här i dag. Dessvärre har Camilla Waltersson Grönvall fått förhinder, och jag ersätter henne här i dag.

När det gäller återrapporten från 8–9 december 2022 då ett formellt Epscomöte hölls i Bryssel för social- och sysselsättningsministrar hänvisar jag till den skriftliga rapporteringen från mötet men kan svara på eventuella frågor.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för den informationen.

Nu går vi in på dagordningspunkt 3, Direktivet om EU-intyget om funktionsnedsättning och EU-parkeringstillståndet för personer med funktionsnedsättning. Det är ett beslutsärende.

Anf. 54 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Den 6 september 2023 presenterade kommissionen sitt förslag till direktiv om inrättande av EU-intyget om funktionsnedsättning och EU-parkeringstillståndet för personer med funktionsnedsättning. Förslaget har behandlats i rådsarbetsgruppen under hösten, och det spanska ordförandeskapet planerar för ett antagande av en allmän riktlinje vid Epscomötet den 27–28 november.

Syftet med det här direktivet är att underlätta för personer med funktionsnedsättning att resa inom EU. Enligt förslaget ska EU-intyget om funktionsnedsättning och EU-parkeringstillståndet för personer med funktionsnedsättning utfärdas av den medlemsstat där en EU-medborgare är bosatt och enligt bosättningslandets nationella regler men erkännas ömsesidigt av alla medlemsstater.

Det föreslås också bli obligatoriskt för aktörer som erbjuder förmåner och särskilda villkor för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor erbjuda förmåner till alla innehavare av EU-intyget. Det kan till exempel handla om att ta med en assistent gratis eller om att få tillgång till tillgänglighetsanpassade platser. På samma sätt föreslås innehavare av EU-parkeringstillståndet få rätt att utnyttja särskilda parkeringsvillkor som

har reserverats för personer med funktionsnedsättning i samtliga medlemsstater.

Förslaget till direktiv omfattar särskilda parkeringsvillkor, förmåner och särskilda villkor som erbjuds personer med funktionsnedsättning. Förmåner inom de sociala trygghetssystemen, socialt skydd, arbetsmarknad och de sociala biståndssystemen är undantagna och omfattas alltså inte av direktivet.

Regeringen och flera medlemsstater har under förhandlingarna arbetat för att direktivet bättre ska spegla medlemsstaternas olika system, exempelvis det faktum att nationella definitioner av funktionsnedsättning inte existerar i alla medlemsstater.

Vidare har regeringen verkat för att det tydligt ska framgå i direktivet att alla förmåner som kräver enskild bedömning och enskilt beslut är undantagna från direktivet. Under förhandlingarna har också stor vikt lagts vid frågor om dataskydd och personuppgiftshantering liksom vikten av att hålla nere den administrativa och ekonomiska bördan för små och medelstora företag. Det är också något regeringen avser att fortsätta att verka för.

Jag går över till att redogöra för regeringens ståndpunkt. Regeringen avser att vid rådsmötet ställa sig bakom ett antagande av den allmänna riktlinjen. Regeringen delar kommissionens målsättning att säkerställa möjligheten för personer med funktionsnedsättning att utnyttja den fria rörligheten inom EU. Det är viktigt att identifiera och åtgärda befintliga hinder för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning som reser och verkar inom EU.

Regeringen anser att förslaget till allmän riktlinje innehåller välkomna och viktiga ändringar för svenskt vidkommande. Regeringen välkomnar att förslaget som riktar sig till unionsmedborgare och deras anhöriga i större utsträckning möjliggör för medlemsstaterna att anpassa genomförandet av direktivet utifrån den nationella kontexten.

Vidare bedömer regeringen att förslaget till allmän riktlinje medför att den administrativa och ekonomiska bördan för medlemsstaterna och för små och medelstora företag står i bättre proportion till nyttan jämfört med det ursprungliga förslaget.

Regeringen ser även positivt på att förslaget innehåller viktiga bestämmelser för att motverka fusk och förfalskning samt om säker datahantering.

Anf. 55 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag känner mig dum som har suttit här och anmärkt på småord under hela dagen, men jag reagerade på att det i andra stycket står "utnyttja". Det är kanske bättre att använda ordet "nyttja", eftersom "utnyttja" ofta innebär att man drar lite för stor fördel av något. Det är en småsak, men jag tycker ändå att det vore bra att ändra.

Anf. 56 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Jag tycker att förslaget kan accepteras.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Det tycker jag också verkar klokt. "Nyttja" är bättre än "utnyttja". Rörlighet är ju något positivt.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går över till dagordningspunkt 7, Slutsatser om revisionsrättens särskilda rapport nr 20/2023 om stöd till personer med funktionsnedsättning. Det är en beslutspunkt.

Anf. 58 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Vid rådsmötet den 27–28 november 2023 förväntas ministrarna godkänna utkastet till rådsslutsatser om Europeiska revisionsrättens särskilda rapport om stöd till personer med funktionsnedsättning. Jag kommer att inleda med att ge en kort bakgrund till förslaget till rådsslutsatser för att sedan gå in på regeringens ståndpunkt.

Europeiska revisionsrätten tar löpande fram rapporter om och granskningar av användningen av EU:s olika fonder och program. Att ministerrådet antar rådsslutsatser gällande revisionsrättens särskilda rapporter är ett sätt att uppmärksamma och hantera revisionsrättens rapporter.

Den 12 oktober presenterade revisionsrätten en särskild rapport om stöd till personer med funktionsnedsättning. Syftet med rapporten är att undersöka om kommissionens åtgärder på ett ändamålsenligt sätt stöder personer med funktionsnedsättning i EU:s medlemsstater. I rapporten konstateras dock att effekterna av EU:s åtgärder till stöd för personer med funktionsnedsättning har varit begränsade.

Utkastet till rådsslutsatser är allmänt hållet och går inte in på detaljer i revisionsrättens rapport. I slutsatserna uppmärksammas bland annat strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning som gäller 2021–2030 och dess målsättningar, som till exempel att främja mänskliga rättigheter och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

I slutsatserna uppmanas kommissionen bland annat att i samarbete med medlemsstaterna främja den fria rörligheten för personer med funktionsnedsättning och arbeta för att erhålla mer jämförbara data om situationen för personer med funktionsnedsättning.

Då går jag över till att redogöra för regeringens ståndpunkt. Regeringen avser att ställa sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna. Regeringen stöder initiativ som bidrar till att främja genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Regeringen välkomnar uppföljningar och utvärderingar av vidtagna initiativ samt av hur EU:s fonder och program används. Det är därför positivt att revisionsrättens rapport uppmärksammas genom utkastet till rådsslutsatser.

Anf. 59 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Då kommer vi till ett batteri av dagordningspunkter under rubriken Övriga frågor. Vi börjar med dagordningspunkterna 9 a iv och 9 b ii. Finns det något att säga under de informationspunkterna?

Anf. 60 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Herr ordförande! Jag har inget särskilt att lyfta upp, men jag svarar gärna på eventuella frågor.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkterna 12 b och c under Övriga frågor. Även de är informationspunkter. Finns det något att tillägga från statssekreterarens sida?

2023/24:15
24 november

Anf. 62 Statssekreterare MINNA LJUNGGREN:

Jag ger samma svar: Det finns inget särskilt att tillägga, men jag svarar gärna på frågor.

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för informationen.

Vi tackar statssekreteraren med medarbetare för deltagandet vid dagens EU-nämndssammanträde.

§ 3 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor

Statsrådet Paulina Brandberg

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 9 oktober 2023

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 27–28 november 2023

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Paulina Brandberg med medarbetare varmt välkomna.

Finns det något att muntligen tillägga till det skriftliga vad gäller återrapporten från mötet i rådet den 9 oktober?

Anf. 65 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Ordförande! När det gäller det föregående rådsmötet har ni fått en skriftlig redogörelse. Jag svarar gärna på frågor om detta möte om det finns sådana, men jag tänker annars inte redogöra för något närmare.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Den europeiska planeringsterminen 2024: Gröna kollektivförhandlingar. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 67 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Ordförande! Denna dagordningspunkt innehåller tre delar: en riktlinjedebatt, en föredragning av kommissionen och ett godkännande av huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd.

När det gäller den första delen ska rådet föra en riktlinjediskussion om den europeiska planeringsterminen med fokus på gröna kollektiva förhandlingar. Regeringen avser att i diskussionen lyfta fram vikten av social dialog generellt och i ljuset av grön och digital omställning på arbetsmarknaden. Det mest centrala är respekt för arbetsmarknadens parter autonomi, inklusive respekt för parternas utrymme att själva avgöra i vilken grad frågor relaterade till grön omställning är relevanta i varje enskild kollektivavtalsförhandling. En lyckad omställning stärker Europas konkurrenskraft.

En central utgångspunkt för regeringen är respekt för fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna, för nationella system avseende arbetsmarknad, sociala frågor och skatte- och utbildningsområdet samt för principerna om subsidiaritet och proportionalitet. Det är viktigt att den europeiska planeringsterminen fokuserar på de övergripande målen att säkerställa sunda offentliga finanser, förebygga och korrigera makroekonomiska obalanser och främja hållbar ekonomisk tillväxt och väl fungerande arbetsmarknader.

Anf. 68 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Jag vill understryka att det som statsrådet har lyft fram är viktigt och komma med ett inspel från vår sida till den fortsatta diskussionen.

Det är viktigt att regeringen fortsätter att påpeka respekten för arbetsmarknadens parter autonomi och deras rätt till självbestämmande, som vi anser är avgörande för hur gröna aspekter ska integreras i kollektivavtalsförhandlingar. Vi anser också att det är viktigt att dessa beslut inte ska kännas påtvingade och komma uppifrån. Parterna ska vara fria att förhandla. Att de ska fortsätta att vara autonoma är viktigt att understryka.

Det finns en tendens någonstans på EU-nivå att instrumentalisera arbetsmarknadens parter. Vi anser att det kan inskränka deras autonomi. Det är viktigt att regeringen även fortsättningsvis arbetar för att parternas förhandlingsfrihet inte ska begränsas. Man behöver säkerställa att det som står om de gröna kollektivavtalsförhandlingarna främjas och att förhandlingarna inte inskränker arbetsmarknadens parter självbestämmande.

Sedan har jag en fråga om workers' representatives. Det är en fråga som kommer under en annan dagordningspunkt, om jag förstått det rätt. I det underlag som vi har fått finns ingenting om workers' representatives. Kommer det i den här kontexten eller under nästa dagordningspunkt? Jag vill bara vara säker på var det står.

Anf. 69 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Detta rör AU-förhandlingen om rådsslutsatser. Vi kan återkomma till det när jag senare går in på den dagordningspunkten.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4 a: Den årliga översikten över hållbar tillväxt 2024, rapporten om förvarningsmekanismen, utkastet till gemensam sysselsättningsrapport och utkastet till rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet. Det är statsrådet Johan Pehrsons ärende, men det föredras av Paulina Brandberg.

Anf. 71 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Detta är en informationspunkt. Under den här punkten väntas kommissionen presentera ett antal dokument som ingår i terminens höstpaket, som presenterades den 21 november. Det handlar om den årliga tillväxtöversikten, utkastet till gemensam sysselsättningsrapport, förvarningsrapporten om makroekonomiska obalanser och utkastet till rekommendation till euroområdet. De här rapporterna utgör startskottet för den europeiska terminen 2024 och kommer att behandlas vidare inom rådet under våren.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4 b, Huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om

genomförandet av rådets rekommendation om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet. Det är en beslutspunkt. Detta är också ett ärende för statsrådet Johan Pehrson, men även det föredras av Paulina Brandberg.

Anf. 73 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Under den här punkten väntas rådet ställa sig bakom ett godkännande av huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd. I huvudbudskapen konstateras sammantaget att de flesta medlemsstater i viss utsträckning genomfört åtgärder och projekt för att bemöta de sysselsättningsmässiga och sociala effekterna av den gröna omställningen.

Regeringen avser vid rådsmötet att ställa sig bakom godkännandet av huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd. Regeringen ser positivt på att rådets rekommendation om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet har granskats i sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd i syfte att lyfta fram social- och sysselsättningspolitikens bidrag till att säkerställa en rättvis omställning till klimatneutralitet.

Anf. 74 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Jag vill för Sverigedemokraternas del anmäla en avvikande ståndpunkt med anledning av att vi i grund och botten anser att sysselsättningspolitiken är en nationell angelägenhet.

Anf. 75 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna.

I övrigt att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Slutsatser om demokrati i arbetslivet. Det är en beslutspunkt.

Anf. 76 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Ordförande! Detta är en beslutspunkt om rådsslutsatser om mer demokrati på arbetsplatsen och gröna kollektivavtalsförhandlingar för anständigt arbete och hållbar och inkluderande tillväxt. Dessa väntas godkännas på rådsmötet.

Syftet med rådsslutsatserna är att främja social dialog och kollektivavtalsförhandlingar. Rådsslutsatserna betonar vikten av social dialog och kollektivavtalsförhandlingar för att hantera utmaningar kopplade till den digitala och gröna omställningen. I slutsatserna anges bland annat att demokrati på arbetsplatsen är en del av den europeiska sociala modellen, som kan se olika ut i olika medlemsstater. Mer demokrati på arbetsplatserna anses bidra till en hållbar utveckling av unionen genom att bidra till full sysselsättning, social utveckling och inkluderande tillväxt.

Överläggning med AU skedde den 17 oktober. Regeringen avser att vid rådsmötet ställa sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna om mer demokrati på arbetsplatsen och gröna kollektivavtalsförhandlingar för anständigt arbete och hållbar och inkluderande tillväxt.

Anf. 77 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Sverigedemokraterna har ett förslag till en ny ståndpunkt: Regeringen kan acceptera framtagandet av rådsslutsatserna om mer demokrati på arbetsplatsen och gröna kollektivavtalsförhandlingar för anständigt arbete och hållbar och inkluderande tillväxt. Arbetsmarknadens parter spelar en avgörande roll för att möta de sociala utmaningarna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för hela EU:s sammanhållning och för den inre marknaden. Regeringen anser att arbetsmarknadens parter genom social dialog och kollektivavtalsförhandlingar har en viktig funktion för att möta samhällsutmaningar inklusive för att hantera utmaningar kopplade till den gröna och digitala omställningen. Arbetsmarknadens parter råder över kollektivavtalen, inklusive sociala och klimatmässiga dimensioner i dessa. Respekten för olika nationella arbetsmarknadsmodeller, en tydlig rollfördelning mellan parter och regeringar och respekten för partsautonomin samt parternas förhandlingsutrymme ska värnas. Den fördragsenliga fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna ska upprätthållas.

Anf. 78 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Det var just under den här punkten som jag tänkte komma tillbaka till diskussionen om inte minst parternas och framför allt fackföreningarnas roll. Har detta varit uppe i diskussionerna i detta sammanhang?

Jag nämnde tidigare det här med workers' representatives. Har det diskuterats? Kan statsrådet säga någonting om det? I de nuvarande rådsslutsatserna kunde jag inte se detta tydligt. Det är möjligt att jag har missat det, så statsrådet får gärna förtydliga vad som är rollen för parterna, i det här fallet facken och fackföreningsorganisationerna, samt att de är de legitima representanterna för arbetstagarna. Workers' representatives, som det står, skulle kunna vara vad som helst, som jag tolkar det.

Min fråga är om statsrådet ser en risk med otydligheten kring definitionen av workers' representatives och om det här kan urholka fackföreningsrörelsens och fackföreningarnas legitima roll som arbetstagarnas representanter. Skulle statsrådet kunna förtydliga detta?

Anf. 79 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Ordförande! När det gäller hur diskussionerna har gått vill jag, för att kunna ge ett så bra svar som möjligt, be att få lämna över ordet till Stina Hamberg, som är tjänsteman på departementet.

Anf. 80 Departementssekreterare STINA HAMBERG:

Frågan har diskuterats i rådsarbetsgrupp. Systemen för social dialog ser väldigt olika ut i olika medlemsstater. För vissa medlemsstater är det därför viktigt att få använda det begreppet.

I rådsslutsatserna står det att det ska ske inom ramen för nationella praktiker och ordning. Den risken ser vi alltså inte. Rådsslutsatserna är inte heller juridiskt bindande. Det är bara ordförandeskapet som vill göra en politisk markering om att det är viktiga frågor för dem.

Anf. 81 ORDFÖRANDEN:

Och hur kommenterar statsrådet Sverigedemokraternas inlägg?

Anf. 82 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Som jag förstår Sverigedemokraterna är man fortfarande positiv till att ställa sig bakom dessa rådsslutsatser. Det är ytterst en binär fråga.

Jag ser det kanske som att Sverigedemokraterna då får anmäla en avvikande ståndpunkt men att det fortfarande finns stöd för att ställa sig bakom rådsslutsatserna, om jag förstår Sverigedemokraterna rätt.

Anf. 83 SERKAN KÖSE (S):

Jag tackar så mycket för svaret.

Jag tycker fortfarande att det är viktigt att vi utifrån svensk kontext är tydliga med vad Sverige vill när vi ska definiera vissa av begreppen och hur vi ser på dessa diskussioner.

När vi skriver workers' representatives tror jag ändå att det är viktigt att fackföreningarnas roll som arbetstagarnas representanter är tydlig utifrån en svensk kontext.

Jag vill gärna lyfta in det. Det är viktigt att skicka med så att det inte ska bli en allmän diskussion. Det här är viktigt; Sverige tycker att det är fackföreningsrörelsen som är arbetstagarnas representanter.

Anf. 84 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Tack, statsrådet, för svaret!

Sverigedemokraterna vill verkligen trycka på det som vi har gett uttryck för i vårt förslag till alternativ ståndpunkt, det vill säga arbetsmarknadens parter, kollektivavtalen och så vidare.

Om statsrådet står fast vid den skriftliga ståndpunkt som är utskickad vill vi anmäla en avvikande ståndpunkt i enlighet med det som anfördes tidigare.

Anf. 85 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag tycker att det är viktigt att det åtminstone klargörs här. Det handlar om ifall regeringen ska rösta ja till de här rådsslutsatserna eller inte. Då behöver det vara väldigt tydligt vad det betyder. Vad betyder den här ståndpunkten?

Vad betyder det att vi runt det här bordet kan tvingas anmäla avvikande ståndpunkter om det som till exempel Serkan Köse från Socialdemokraterna har lagt fram? Vad betyder det om statsrådet får med sig avvikande ståndpunkter som inte är exakt likalydande men där intentionen är densamma? Vi tycker inte att rådsslutsatserna är tillräckligt tydliga när det gäller den svenska modellen och de fackliga parterna. Vad betyder det egentligen? Hur kommer statsrådet att agera då?

Anf. 86 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag vill för tydlighetens skull instämma i att det vore bra om det i den svenska ståndpunkten kunde komma in någonting som är i enlighet med det S har fört fram.

Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Jag vill betona det som Stina Hamberg lade fram. Det här är rådsslutsatser. De är inte bindande på något sätt för någon medlemsstat.

När det gäller parternas självständighet har regeringen ingen annan syn än den som har lagts fram här i rummet. Vi värnar parternas autonomi. Rådsslutsatser är slutsatser som ska täcka in alla medlemsstater. Frågan om man ska ställa sig bakom dem eller inte är binär.

Det här är, som regeringen ser på det, ingenting som kommer att påverka svensk lagstiftning eller den svenska modellen på något sätt, eftersom det inte är bindande. Det står Sverige fritt att ha en långtgående svensk modell. Det står inte i motsatsförhållande till dessa rådsslutsatser.

Anf. 88 SERKAN KÖSE (S):

I det här fallet har Socialdemokraterna en avvikande ståndpunkt, inte minst med tanke på det jag har lyft fram om att värna den svenska partsmodellen och att tydligt definiera att workers' representatives handlar om fackföreningarnas legitima roll som arbetstagarnas representanter i denna kontext. Det är inte riktigt tydligt, enligt vår mening. Det är inte heller riktigt tydligt i den svenska ståndpunkten.

Jag lägger alltså fram att vi socialdemokrater har en annan uppfattning än regeringen i frågan.

Anf. 89 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Frågan är om det inte finns majoritet för en sådan ståndpunkt i den svenska ståndpunkten. Jag stöder det som Serkan Köse förde fram. Jag tyckte mig uppfatta att Sverigedemokraterna hade liknande formuleringar. Det vore bra att reda ut det.

Anf. 90 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr ordförande! Jag vill förtydliga att om Socialdemokraterna ställer sig bakom det som jag läste upp, Sverigedemokraternas avvikande ståndpunkt, har vi en majoritet i rummet.

Anf. 91 ORDFÖRANDEN:

Jag har uppfattat att S och V har en likartad avvikande ståndpunkt vad gäller workers' representatives. Sedan har vi den längre redogörelsen från Sverigedemokraterna. Jag tycker inte att de är helt likalydande.

Därmed har Sverigedemokraterna en och Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har en annan. Jag har inte hört något från Centern eller Miljöpartiet.

Anf. 92 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Det var det som föranledde min fråga till statsrådet. Hur tänker statsrådet och regeringen agera när det gäller de här rådsslutsatserna? Det finns nämligen en egen avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, och det finns en egen avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna. Men kärnan i dem är likalydande.

Regeringen har inte lyckats övertyga en majoritet i denna nämnd om det som handlar om att värna den svenska modellen och att se till att det

är de fackliga organisationerna som ses som den legitima parten. Det finns inte med i tillräckligt stor utsträckning i rådsslutsatserna.

Statsrådet behöver ge svar på vad det betyder för hur regeringen tänker agera.

S och V har en avvikande ståndpunkt. Sverigedemokraterna har en längre avvikande ståndpunkt. Men kärnan i dem är likalydande.

Anf. 93 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag sällar mig till den växande skara, den kärna, i EU-nämnden som tycker att vi skulle behöva lyfta fram just arbetsmarknadens parter.

Anf. 94 ORDFÖRANDEN:

Jag tolkar det som att du går på den linje som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har enats om. Gott så!

Anf. 95 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Skulle jag kunna få rådgöra med en av mina medarbetare?

Anf. 96 ORDFÖRANDEN:

Vi ajournerar oss några minuter för kaffe- och tepåfyllnad.

Ajournering

EU-nämnden beslutade kl. 10.08 på förslag av ordföranden att ajournera samrådet.

Återupptaget samråd

Samrådet återupptogs kl. 10.12

Anf. 97 ORDFÖRANDEN:

Då återupptar vi förhandlingarna.

Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Jag vill först betona att det inte finns någon skillnad i syn på de frågor som vi diskuterar här, utan det rör sig om hur mycket vi ska utveckla ståndpunkten.

Jag tänker att vi kan lägga till i ståndpunkten att det är centralt att respekten för arbetsmarknadens parter autonomi, inklusive att respekt för parternas utrymme att själva avgöra i vilken grad frågor relaterade till grön omställning är relevanta i varje enskild kollektivavtalsförhandling, beaktas. Och i Sverige är det fackföreningar som förhandlar för arbetstagarnas räkning. Det kan vi lägga till i ståndpunkten.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Ordet är fritt med anledning av statsrådets föredragning. Vill nämnden möjligtvis att hon läser upp skrivningen en gång till? Ja. Kan det ske, så att texten får sjunka in hos kollegorna?

2023/24:15
24 november

Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

För tydlighets skull upprepar jag även den första delen, som jag tidigare läste upp: "Regeringen avser att vid rådsmötet ställa sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna om mer demokrati på arbetsplatsen och gröna kollektivavtalsförhandlingar för anständigt arbete och hållbar och inkluderande tillväxt." Det är alltså den första delen av den svenska ståndpunkten.

Därefter kommer följande: Det är centralt att respekten för arbetsmarknadens parter autonomi värnas, inklusive respekt för parternas utrymme att själva avgöra i vilken grad frågor relaterade till grön omställning är relevanta i varje enskild kollektivavtalsförhandling. I Sverige är det fackföreningar som förhandlar för arbetstagarnas räkning.

Anf. 101 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr ordförande! Tack för förtydligandet och tillägget, statsrådet! I och med att statsrådet har lyssnat in vad rummet har sagt kan vi tänka oss att ställa oss bakom den av regeringen ändrade ståndpunkten här i dag.

Anf. 102 ORDFÖRANDEN:

Precis så är det ju; det är det muntliga och skriftliga som gäller.

Anf. 103 SERKAN KÖSE (S):

Herr ordförande! Tack för förtydligandet, statsrådet! Med de nya skrivningarna kommer vi socialdemokrater att ställa oss bakom regeringens förslag till ståndpunkt.

Anf. 104 ORDFÖRANDEN:

Ilona Szatmári Waldau gör tummen upp, och Rebecka gör samma sak. Därmed finns det inga avvikande ståndpunkt där heller.

Anf. 105 MATILDA ERNKRANS (S):

Jag vill bara understryka att statsrådet kommer undan tack vare ett snällt förhållningssätt från EU-nämnden. Faktum är nämligen att man får med sig mandat att säga ja till rådsslutsatserna med detta tillägg i ståndpunkten, trots att det fortfarande är så – om jag har förstått det rätt – att detta inte finns med i rådsslutsatserna. Det får väl alltså bli upp till bevis för regeringen hur man sedan säkerställer att det som nu har lagts till i ståndpunkten, vilket är rimligt, faktiskt är det som kommer att gälla på svensk arbetsmarknad.

Anf. 106 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Det stämmer inte riktigt att detta inte finns med. Om ordet kan lämnas till Stina Hamberg kan hon lyfta upp en viktig del när det gäller själva innehållet i rådsslutsatserna.

Anf. 107 Departementssekreterare STINA HAMBERG:

I punkt 16 i rådsslutsatserna finns samma definitioner som i minimilöndirektivet och även i rådsrekommendationen för social dialog, det vill säga att kollektivavtalsförhandlingar är alla förhandlingar som sker inom olika praktiker och olika medlemsstater och att det kan vara arbetsgivarorganisationer på den ena sidan och en eller flera fackföreningar på den andra sidan. Det finns alltså med i själva definitionstexten.

Anf. 108 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Tack för det förtydligandet. Det är ju det muntliga ordet som gäller här i EU-nämnden.

Anf. 109 ORDFÖRANDEN:

Därmed kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 8, EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025. Detta är statsrådet Paulina Brandbergs fråga, och det är en diskussionspunkt.

Anf. 110 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Detta är alltså en riktlinjedebatt om handlingsplanen mot rasism. I debatten ska rådet föra en riktlinjediskussion om strukturella problem kopplat till rasism och etnisk profilering samt hur dessa kan adresseras i genomförandet av nationella åtgärder.

Regeringen avser att i diskussionen lyfta fram att ett framgångsrikt arbete mot rasism förutsätter en robust rättslig ram, ett strukturerat arbetssätt och såväl breda insatser som insatser riktade mot specifika former av rasism. I det arbetet behövs kunskap om människors livsvillkor och utsatthet för rasism och diskriminering samt förutsättningar för berörda aktörer att använda den kunskapen.

Regeringen anser att det är angeläget med långsiktighet i arbetet och att det är viktigt att tillvarata synergier mellan unionens arbete mot rasism och antisemitism, liksom arbetet för att främja respekten för grundläggande rättigheter i hela unionen.

Anf. 111 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Tack för dragningen, statsrådet!

Detta är en jätte viktig fråga. Vi kan väl konstatera att Sverige 2016 antog en nationell plan för att bekämpa rasism inklusive afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer. Hösten 2021 startades särskilda åtgärdsprogram mot dessa former av rasism som en del av Sveriges åtagande från Malmö International Forum. Programmet syftar till att både synliggöra och bekämpa specifika och allmänna former av rasism inriktat på områden som utbildning, förebyggande arbete på nätet, ett aktivare rättsväsen och samarbete med det civila samhället.

Dessa åtgärder ligger i linje med EU:s handlingsplan mot rasism och är en del av regeringens fortsatta arbete, men i denna kontext skulle vi gärna se att regeringen i sin ståndpunkt gjorde en tydlig markering gällande islamofobi. Regeringen skriver ju väldigt bra om unionens arbete mot rasism och lyfter också fram antisemitismen, som är ett växande och stort

problem, och vi stöder regeringen i det arbetet men skulle vilja att regeringen tydligt markerade även mot den växande islamofobin.

Inte minst med tanke på att regeringen har ett särskilt åtgärdsprogram mot islamofobi för perioden 2022–2024 tror vi att det vore bra om regeringen lyfte även detta. Det växer nämligen fram en stark islamofobi, inte minst i Europa.

2023/24:15
24 november

Anf. 112 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Jag instämmer givetvis i att detta är en väldigt viktig fråga. Frågor som rör just tankemönster, idéströmningar och yttranden som leder till sämre samhällen överlag men också, mer konkret, till olaglig diskriminering eller annan brottslighet är enligt oss i grund och botten – återigen – en nationell angelägenhet. Vi anser att detta inte framgår av vare sig regeringens ståndpunkt eller diskussionsunderlaget, och med anledning av det anmäler vi en avvikande ståndpunkt.

Anf. 113 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Kan jag få 30 sekunder för att viska lite med min kollega? Jag skulle uppskatta det.

Anf. 114 ORDFÖRANDEN:

Jag ger er några sekunder. Statsrådet har ordet när hon är redo.

Anf. 115 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Tack för pausen! Jag kan säga att jag självklart delar Serkan Köses uppfattning att det är jätteviktigt att fortsätta bekämpa islamofobin. Vi har som sagt handlingsplaner som täcker in detta på nationell nivå.

Jag tar med mig det ledamoten säger, och det kommer absolut att tas med i diskussionen. Men vill man få in detta i den skriftliga ståndpunkten? Är det vad man för fram?

Anf. 116 ORDFÖRANDEN:

Serkan Köse nickar bekräftande.

Anf. 117 SERKAN KÖSE (S):

Tack för det, statsrådet! Ja, absolut – det står ju faktiskt om arbetet mot rasism och antisemitism här, och det ställer vi oss definitivt bakom. Men vi anser att även islamofobin bör lyftas fram. Eftersom den växer, inte minst i Europa, tycker vi att det är viktigt att Sverige tydligt markerar – inte minst utifrån att Sverige ju jobbar väldigt intensivt med dessa delar, som jag nämnde tidigare.

Anf. 118 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag instämmer i det Socialdemokraterna säger om att det vore väldigt bra om man kunde lyfta in det i texten. Sedan får ni ursäkta om detta egentligen ingår i arbetet mot rasism, men jag tänker att det också vore viktigt att lyfta upp Sveriges urfolk samerna. Det finns mycket utpräglad rasism riktad mot dem.

Anf. 119 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Jag börjar med att svara på den senaste frågan. Det är väldigt breda skrivningar här, och det är för att försöka täcka in så mycket som möjligt. Det finns alltid en risk att det ju fler olika former av diskriminering man nämner blir desto tydligare vilka man *inte* nämner. Då riskerar man att hamna i en diskussion kring det. Utifrån det omvärldsläge som råder och hur situationen ser ut kan jag dock se särskilda skäl att lyfta fram både antisemitism och islamofobi. Jag tar alltså till mig det som har sagts här och ändrar ståndpunkten. Jag läser den helt enkelt i sin helhet:

Regeringen avser att i diskussionen lyfta fram att ett framgångsrikt arbete mot rasism förutsätter en robust rättslig ram, ett strukturerat arbetssätt och såväl breda insatser som insatser riktade mot specifika former av rasism, inklusive antisemitism och islamofobi.

I övrigt är ståndpunkten oförändrad.

Anf. 120 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna vad gäller nationell kompetens och att det i övrigt finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då kommer vi in på ett batteri av övriga frågor. Vi börjar med Paulina Brandbergs egna frågor, vilket är frågorna i, ii och iii under dagordningspunkt 9 a. Finns det något att tillägga till den informationen?

Anf. 121 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Jag hade inte tänkt gå in närmare på detta, men jag svara gärna på frågor.

Anf. 122 ORDFÖRANDEN:

Då skapar vi den möjligheten – är det någon som vill ställa en fråga? Nej.

Vi kommer därmed in på dagordningspunkt 9 c. Det är Mats Perssons fråga, men den föredras av Paulina Brandberg. Finns det något att tillägga där, statsrådet?

Anf. 123 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Nej, jag har inget att tillägga men svarar gärna på frågor.

Anf. 124 ORDFÖRANDEN:

Ingen har någon fråga.

Därmed kommer vi in på dagordningspunkt 12, och där gäller det punkterna b och c samt d. Finns det något att tillägga till dessa informationspunkter, statsrådet?

Anf. 125 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Jag har ingenting att tillägga där heller.

Anf. 126 ORDFÖRANDEN:

Ingen vill heller ställa någon fråga.

Med det har vi kommit till vägs ände här. Jag tackar statsrådet med medarbetare för deras medverkan vid dagens EU-nämndssammanträde!

2023/24:15
24 november

Anf. 127 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Tack så mycket!

§ 4 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor

Statsrådet Acko Ankarberg Johansson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 13–14 mars 2023

Återrapport från informellt ministermöte den 4–5 maj 2023

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 12–13 juni 2023

Återrapport från informellt ministermöte den 27–28 juli 2023

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 30 november 2023

Anf. 128 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Acko Ankarberg Johansson med medarbetare varmt välkomna.

Vi börjar med återrapporterna. Finns det någonting att tillägga muntligen till det skriftliga?

Anf. 129 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Nej, det gör det inte.

Anf. 130 ORDFÖRANDEN:

Därmed går vi in på dagordningspunkt 3, Öppet strategiskt oberoende ur ett hälsoperspektiv. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 131 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Vi rådets möte den 30 november kommer ett åsiktsutbyte att hållas om öppet strategiskt oberoende ur ett hälsoperspektiv. Denna punkt på dagordningen ska ses mot bakgrund av att öppet strategiskt oberoende är en av det spanska ordförandeskapets prioriteringar.

Europeiska rådet uppmanade i juni 2023 kommissionen att föreslå initiativ till åtgärder för att säkerställa att tillräcklig produktion och av och tillgång till de mest kritiska läkemedlen och komponenter i Europa och för att diversifiera de internationella leveranskedjorna.

Kommissionen presenterade ett meddelande för exakt en månad sedan den 24 oktober där den redogör för en bred uppsättning av åtgärder mot läkemedelsbrist på kort och lång sikt. Åsiktsutbytet vid rådets möte kommer bland annat att utgå från det meddelandet.

I meddelandet framhålls exempelvis den europeiska läkemedelsmyndighetens och Heras kartläggning av antibiotika i syfte att förhindra en brist på dessa läkemedel. Även kommissionens arbete med att ta fram en lista över kritiska läkemedel beskrivs i meddelandet.

Därutöver framhålls bland annat kommissionens kommande förstudie som en möjlig rättsakt avseende kritiska läkemedel och initiativet att etablera en allians för kritiska läkemedel bestående av representanter från både medlemsstater och företag.

Inför rådsmötet har det spanska ordförandeskapet presenterat ett diskussionsunderlag som avslutas med två frågor som ska styra diskussionen.

Det handlar om ifall de åtgärder som hittills vidtagits kan antas ha en betydande inverkan på läkemedelsbristen på kort sikt samt huruvida det finns förslag utifrån nationella erfarenheter som kan stärka EU:s strategiska oberoende på hälsoområdet.

Med det övergår jag gärna till att samråda om regeringens ståndpunkter, om ordföranden anser det lämpligt.

Anf. 132 ORDFÖRANDEN:

Vi har den i handlingarna. Är den likalydande kan vi anse att den är föredragen.

Anf. 133 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Det går absolut bra. Då svarar jag på frågor.

Anf. 134 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Som jag förstår det står det nu i den svenska ståndpunkten att regeringen håller en budgetrestriktiv linje och anser att kostnader för alla eventuella åtgärder ska hålla sig inom de befintliga ekonomiska ramarna för EU:s budget såväl som Sveriges statsbudget. Stämmer detta?

Anf. 135 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Jag läste inte upp ståndpunkten. Nu vet jag inte exakt hur texten ser ut, men det framgår i varje fall i texten. Det låter så här: "Regeringen håller en budgetrestriktiv linje och anser att kostnader för alla eventuella åtgärder ska hålla sig inom de befintliga ekonomiska ramarna för både EU:s budget såväl som SE:s statsbudget."

Anf. 136 REBECKA LE MOINE (MP):

I så fall anmärker vi på detta. Vi tycker att vi har en budgetrestriktiv linje får framgå i budgetfrågor, i de debatterna och i de ståndpunkterna där det är relevant att lyfta fram. Vi tycker att ståndpunkten i övrigt är bra. Men vi tycker inte att det ska lyftas fram i den här ståndpunkten. Om det inte finns möjlighet att gå oss till mötes vill vi anmäla en avvikande ståndpunkt.

Anf. 137 JOAR FORSSELL (L):

Vi delar såklart regeringens uppfattning i alla delar. Jag vill ändå understryka att från Liberalerna är det viktigt att det inte ska ses att vi ställer oss bakom framtida subventioner av industrier. Det är viktigt att det handlar om en öppen autonomi. Det innebär snarare friendshoring än att göra saker inom unionen.

Anf. 138 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Jag vill bara bekräfta att det som står i utskickad ståndpunkt gäller från regeringens sida. Det budgetrestriktiva finns skäl att ha med i den här

punkten. Frågans natur gör att vi behöver ha det. Vi står fast vid den skrivningen.

Anf. 139 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar att det finns en avvikande standpunkt från Miljöpartiet vad gäller att den budgetrestriktiva linjen inte borde nämnas i standpunkten.

I övrigt finns det stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi kommer till dagordningspunkt 4, Slutsatser om psykisk hälsa. Det är statsrådet Forssmeds fråga, men den föredras av statsrådet Acko Ankarberg Johansson.

Anf. 140 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Tack för möjligheten att vara här. Socialministern är på interpellationsdebatt, så vi behövde göra förändringen av det skälet.

Det är punkt 4 på rådsmötets dagordning. Det gäller det spanska ordförandeskapets förslag till rådsslutsatser om psykisk hälsa. Ordförandeskapets avsikt är att slutsatserna ska godkännas på rådsmötet den 30 november.

Jag vill börja med att ge en kort bakgrund till och sammanfattning av slutsatsernas innehåll. Därefter går jag över till att samråda om regeringens standpunkt i frågan.

Slutsatserna ska ses mot bakgrund av covid-19-pandemins omfattande konsekvenser för människors fysiska och psykiska hälsa. Det handlar om de utmaningar som EU och världen för närvarande genomgår däribland Rysslands anfallskrig mot Ukraina, energikrisen och inflationen samt de omfattande individuella samhällsekonomiska kostnaderna för psykisk ohälsa och suicid inom EU.

Utgångspunkten i rådsslutsatsen är att stärka EU:s och medlemslänternas arbete inom området psykisk hälsa och att säkra tillgången till en god och tillgänglig vård och omsorg för personer med psykisk ohälsa. Särskilt fokus ligger på att uppmärksamma särskilt utsatta grupper och verka för att minska ojämlikheterna inom området.

Medlemsstaterna och kommissionen uppmanas att utveckla arbetet med att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid och skapa förutsättningar för en god och tillgänglig hälso- och sjukvård och omsorg. Detta inbegriper målsättningen att stärka arbetet med psykisk hälsa inom alla berörda politikområden.

Medlemsstaterna och kommissionen uppmanas att prioritera insatser inom området psykisk hälsa, verka för erfarenhetsutbyte mellan medlemsstater, integrera ett brett och tvärsektoriellt perspektiv i arbetet med psykisk hälsa samt vidta insatserna för att utveckla arbetet med att minska stigma och diskriminering av personer med psykisk ohälsa.

Regeringen har under förhandlingarna bland annat framfört vikten av effektiva och kunskapsbaserade arbetssätt, att jämställdhetsperspektivet integreras i arbetet med psykisk hälsa samt att kopplingen till förebyggande arbete med både risk- och friskfaktorer bör beaktas.

Regeringen har även verkat för att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna respekteras liksom nationella arbetsmarknadsmodeller.

Jag närmar mig återigen regeringens ståndpunkt. Jag fortsätter med den.

Regeringen avser att vid rådsmötet ställa sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna om psykisk hälsa. Regeringen välkomnar att ordförandeskapet, med utgångspunkt i meddelandet om en övergripande strategi för psykisk hälsa som lades fram av kommissionen i juni 2023, presenterat rådsslutsatser om psykisk hälsa samt att rådsslutsatserna inte föranleder några budgetära konsekvenser för Sveriges räkning.

Regeringen ser positivt på att rådsslutsatserna inbegriper såväl ett folkhälsoperspektiv som ett hälso- och sjukvårdsperspektiv samt att vikten av ett tvärssektoriellt arbete betonas inbegripet målsättningen att stärka arbetet med psykisk hälsa inom alla berörda politikområden såsom utbildning, klimat och miljö.

Regeringen välkomnar att slutsatserna betonar vikten av att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid samt skapa förutsättningar för en god och tillgänglig hälso- och sjukvård och omsorg. Regeringen ser därutöver positivt på att behoven bland personer i utsatta positioner särskilt lyfts fram, att jämställdhetsperspektivet integreras i slutsatserna samt att insatser för att minska stigmatisering och diskriminering är i fokus.

Anf. 141 ANNA VIKSTRÖM (S):

Tack så mycket, statsrådet, för föredragningen.

Det var överläggning i socialutskottet på det här området, och då var det en något större ståndpunkt. Vad jag kan se har man fått igenom ganska mycket av det som man har drivit i rådsslutsatserna, i stort sett allt.

Det jag kanske undrar över är hur regeringen ser på den del som handlar om digital medieanvändning hos barn och unga. Det har kanske inte riktigt tillgodosetts i rådsslutsatserna. Jag efterfrågar helt enkelt bara en kommentar på den frågan.

Anf. 142 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången.

Jag funderar lite grann på meningen om budgetära konsekvenser för Sveriges räkning som finns med. Finns det någon risk att rådsslutsatserna leder till tvingande beslut som gör att man måste ha med det, eller är det bara med för sakens skull?

Om det är det kan jag lite grann tycka att man inte behöver säga det, om det inte är några tvingande rådsslutsatser. Är det tvingande är det viktigt att vi säger det. På den förra punkten tyckte jag mer att det kunde stå.

Jag har också en annan fråga. När det gäller psykisk hälsa vet vi att hbtq-personer, och inte minst transpersoner, är de som kanske har allra sämst psykisk hälsa. Så är det åtminstone i Sverige. Jag har inte någon övergripande bild av hur det ser ut i Europa. Jag skulle vilja höra varför inte det är med i ståndpunkten.

Anf. 143 REBECCA LE MOINE (MP):

Jag hade lite svårt att hänga med i dagordningen förut, det ska erkännas. Det som jag lyfte fram på förra punkten skulle egentligen ha varit ett medskick. Jag vet inte om man kan notera det, så att det blir

korrekt. Det är på den här punkten som vi från utskottet tidigare aviserat om en avvikande mening som är likalydande med Vänsterpartiets.

På föregående punkt vill jag göra ett medskick. Vår hållning är att de här frågorna inte på förhand ska begränsas av de budgetära konsekvenserna.

Anf. 144 ORDFÖRANDEN:

När det gäller protokollet får jag ställa frågan till hela EU-nämnden om vi kan justera protokollet i den förra punkten såtillvida att det inte fanns en avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet. Är det nämndens uppfattning? Jag finner så. Vi justerar protokollet på det sättet.

Jag ger ordet tillbaka till Acko Ankarberg Johansson. Nu finns det dock möjlighet för avvikande ståndpunkter.

Anf. 145 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Jag ska försöka att besvara frågorna. Jag ska också be om hjälp av medarbetarna.

Vi börjar med frågan om budgetkonsekvensen. Regeringens hållning är den som står. Vår uppfattning är att det som finns i rådsslutsatserna inte i sig kommer att föranleda några tvingande åtgärder som leder till budgetkonsekvenser.

De åtgärder vi vidtar är de som regeringen själv lägger fram. Som utskottet är väl medvetet om pågår det ett stort arbete med att ta fram en strategi där väldigt många myndigheter är inblandade som handlar om både psykisk hälsa och suicidförebyggande. Den strategin kommer att vara föremål för beslut i särskild ordning. Men det finns inte i nuläget någonting som tvingas fram utifrån rådsslutsatserna.

Vi nämner inte olika grupper över huvud taget i ståndpunkten. Börjar man med det måste man tillförsäkra att man har med alla grupper. Det är inte fråga om uteslutning av någon grupp. Det är bara det att vi inte har nämnt olika grupper, utan det är väldigt många grupper som har en ökad risk för psykisk ohälsa. Det är också skälet till att regeringen arbetar särskilt med frågorna om hbtqi-personer. Där arbetar vi med en särskild strategi för att kunna ge stöd till den gruppen. Det är ett arbete som pågår, också inbegripet i det stora.

När det gäller den digitala medieanvändningen saknar jag själv kunskap om det. Vi ska se om någon av medarbetarna kan hjälpa mig med svaret där.

Anf. 146 Departementssekreterare LINA LEANDER:

Det är en viktig sak för regeringen med digitaliseringsprocessen kopplat till psykisk hälsa. Det är någonting som kommer att ingå i strategin som vi nu håller på att bereda på Socialdepartementet. Det ingår också i underlaget som de 26 myndigheterna har tagit fram som Acko Ankarberg Johansson talade om. Det anser vi är viktigt.

Anf. 147 ANNA VIKSTRÖM (S):

Min fråga var nog snarare, eftersom det fanns med i ståndpunkterna för rådsslutsatserna, om det inte hade kommit med. Det har såvitt jag kan se

inte kommit med någonting om det. Det finns lite grann i inledningen, men inte i övrigt.

Jag har en kommentar till den budgetrestriktiva hållningen och den sortens diskussioner. I just de här rådsslutsatserna framgår det snarare tvärtom att EU-kommissionen satsar ganska stort på det här området. Det handlar kanske också om att stödja medlemsländerna att jobba med frågan.

Det är ett slag i luften att lyfta fram just detta så tydligt från det andra, att det ska vara budgetrestriktivitet och så vidare. Vi kanske snarare ska säga att vi ska ta del av det som kommissionens tänker satsa på detta.

Anf. 148 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar ändå att Vänsterpartiet och Miljöpartiet följer upp sin avvikande ståndpunkt från socialutskottet.

Anf. 149 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Det är lika bra att jag begär ordet, eftersom jag inte följde upp den avvikande ståndpunkten i mitt inledande anförande utan mer ville få klarhet i detta. Efter att ha hört svaret följer jag upp den avvikande ståndpunkten.

Anf. 150 ORDFÖRANDEN:

Jag hörde också svaret. Det var därför som jag sprang lite före.

Jag uppfattar att det finns en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och Miljöpartiet i enlighet med vad som har framförts tidigare i socialutskottet. I övrigt finns det stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Nästa punkt är dagordningspunkt 5, Övriga frågor. Det är ett batteri från a till f. I det finns också någon fråga som Jakob Forssmed är ansvarig för. Finns det någonting att muntligen lägga till på den informationspunkten?

Anf. 151 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Nej.

Anf. 152 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och tackar också för deltagande på dagens sammanträde.

2023/24:15
24 november

§ 5 Utrikesfrågor – handel

Statssekreterare Håkan Jevrell

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor den 25 maj 2023

Återrapport från informellt ministermöte den 20 oktober 2023

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor den 27 november 2023

Anf. 153 ORDFÖRANDEN:

Varmt välkommen till statssekreterare Håkan Jevrell och medarbetare. Vi är tre kvart försenade i förhållande till tänkt tidtabell, men sådant händer.

Finns det något att muntligen tillägga till det skriftliga vad gäller återrapporterna?

Anf. 154 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! Tack för att vi har fått möjlighet att komma hit.

Vid sidan av den återrapportering som redan är gjord finns det egentligen inte så mycket att säga om de tidigare mötena.

Anf. 155 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag har frågor vilka berör både återrapporten från mötet i rådet den 25 maj och återrapporten från informellt möte i rådet den 19–20 oktober.

Varför sitter regeringen tyst om, eller över huvud taget inte berör, hur regeringen ser på handeln med Kina? Det har varit möjligt för Sverige att ta upp frågan vid båda dessa tillfällen. När man läser återrapporterna framgår det tydligt att den svenska rösten – stolen – inte har använts till att lyfta upp frågan på något av mötena.

Det var en het fråga redan inför mötet i maj när både utrikesministern, statsministern och regeringen som helhet hade satt upp frågan på dagordningen i Sverige med anledning av det säkerhetspolitiska läget och kopplingarna till Kina. Det var också en het diskussion för kollegor till handelsministern. Utbildningsministern hade precis presenterat ganska stora inskränkningar i den akademiska friheten, och man kopplade det till säkerhetspolitiken och relationerna med Kina.

Det är ingenting som kan utläsas i återrapporterna. Är detta något som regeringen har valt att inte lyfta upp i kretsen av andra handelsministrar? Nu är frågan återigen aktuell, inte minst med tanke på att handelsministern själv har stora privata intressen och investeringar i Kina. Han hade dessutom utökat sina åtaganden i Kina inför mötet i rådet den 25 maj, och det ser inte bättre ut nu.

Varför sitter regeringen tyst i kretsen av handelsministrar när vi diskuterar handel med Kina, och vad är egentligen regeringens syn på handeln med Kina?

Anf. 156 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Det är en intressant fråga. Vi kan först och främst konstatera att Sverige satt i ordförandestolen. Vi vet att frågan om ekonomisk säkerhet är en stor del i hur EU och inte minst Sverige ska förhålla sig till Kinas framväxt och

den förändring av världsordningen som därmed pågår. Ordförandeskapet innebar att vi hade en ordföranderoll, där vi inte stack ut hakan i samma utsträckning.

Sverige är och kommer att vara aktiv och synlig i frågan om ekonomisk säkerhet, och den tar sitt avstamp i relationen till Kina. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< men vi har en stor och viktig relation med Kina, inte minst ur ett handelsperspektiv. Vår export över tiden till Kina har ökat, och vi har sett kinesiska investeringar i Sverige. Så är det utan tvivel.

Vi kommer att fortsätta att ha en viktig relation med Kina, och den utvecklingen kommer vi att följa noggrant över tid. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Anf. 157 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Min fråga blir – det är uppenbart om man läser återrapporterna – varför Sverige och regeringen inte har lyft upp frågorna, det vill säga använt sin röst i den mycket omfattande diskussion som fördes på rådets möte den 25 maj? Det var absolut fullt möjligt för Sverige, även om man var ordförande, att ändå lyfta in de svenska perspektiven i sammanhangen.

Det andra blir ännu mer besynnerligt, och jag tycker att statssekreteraren måste svara. Nu hänvisar statssekreteraren till ekonomisk säkerhet. Den frågan var uppe på det informella ministerrådet den 19–20 oktober. Då var Sverige definitivt inte ordförande. Men inte heller då lyfte Sverige upp aspekterna i relation till handeln mot Kina, vilket man hade sagt till EU-nämnden i ståndpunkten som fanns i maj – ungefär som statssekreteraren låter nu. Men ni tar inte chansen. Ni är ju tysta och lyfter inte upp aspekterna när ni träffas handelsministrar emellan i EU-kretsen. Det står ju svart på vitt i återrapporterna.

Jag förbehåller mig nog rätten att be om ett svar på varför man sitter tyst. Har det något att göra med handelsministerns egna intressen?

Anf. 158 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Jag vet inte ens om jag ska gå in på statsrådets fondinnehav, som är en situation som säkert delas av de flesta här inne som har någon form av fond. Jag låter den frågan bero.

Vi är absolut inte tysta vad gäller frågorna om de utmaningar som ligger framför oss inom geopolitikens område, vilket inkluderar Sveriges och EU:s relation till Kina. Det är otroligt viktiga, delikata och svårhanterade frågor, vilket är uppenbart eftersom frågorna generellt sett hanteras med stor försiktighet i relation till våra åtaganden inom WTO och den globala handelsagendan.

Jag delar inte uppfattningen att vi sitter tysta.

Anf. 159 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag kan bara konstatera att detta inte framgår i återrapporteringen till EU-nämnden. Där har Sverige inte lyft upp dessa perspektiv vid de två tillfällen som frågorna om handel i relation till Kina har varit uppe.

Anf. 160 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen från återrapporterna.

Vi kommer in på dagordningspunkt 3, Förberedelser inför WTO:s 13:e ministerkonferens. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 161 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! Kommissionen kommer under mötet att informera om det aktuella läget i förhandlingarna inom WTO. Fokus ligger på förberedelserna inför nästa ministerkonferens, MC13, i Förenade Arabemiraten i slutet av februari 2024. Regeringen verkar för en fri, hållbar och regelbaserad världshandel. Det multilaterala regelbaserade handelssystemet skapar genom WTO förutsägbarhet och lika villkor för alla länder. Det är viktigt att EU fortsätter att arbeta aktivt och nära våra likasinnade för att driva på för förhandlingsresultat. Diskussionerna inför nästa ministerkonferens fokuserar på följande.

För det första reform av WTO, särskilt avseende tvistlösning. För det andra en överenskommelse om förbud mot skadliga fiskesubventioner som bidrar till överfiske och överkapacitet. För det tredje jordbruksfrågor, inklusive livsmedelsförsörjning. För det fjärde utvecklingsfrågor, det vill säga utvecklingsländernas särskilda behov samt en hållbar övergång för länder som lämnar gruppen minst utvecklade länder med en gradvis utfasning av förmåner. För det femte vägen framåt rörande handel och hållbarhet samt om handel och industripolitik.

Andra viktiga frågor är tullmoratoriet på elektroniska överföringar och plurilaterala avtal, alltså avtal i en mindre krets av medlemsländer. Vidare är regeringen mån om att nå framsteg i alla dessa frågor vid MC13 och i synnerhet avseende tvistlösningsmekanismen.

När det gäller immaterialrättsliga undantag, som en del länder driver, är EU:s och regeringens inställning oförändrad. Vi vill inte undergräva det immaterialrättsliga skyddet, som är en viktig drivkraft för forskning och utveckling.

En glädjande nyhet är att Komorerna och Östtimor förväntas kunna upptas i WTO:s medlemskrets vid MC13. Medlemsantalet kommer då att uppgå till 166.

Anf. 162 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar för föredragningen.

Jag gläds särskilt åt att man ska adressera överfisket. Det är bra.

I övrigt vill jag göra några medskick på generell nivå, nämligen att i de här sammanhangen lyfta fram Parisavtalet och Kunming–Montreal-avtalet – alltså motsvarigheten för naturen, det globala naturavtalet.

Man måste arbeta in dessa avtal i alla handelsfrågor så att de inte blir något vid sidan av. Det som ”lacker” i dessa frågor är att de inte implementeras eller finns på bordet när man diskuterar utformningen av handel. Det vill jag gärna att ni tar med er. Det är också för att kunna formatera en hållbar och långsiktig ekonomisk utveckling.

Det är viktigt att också skicka med frågan om djurvälfärden. I Sverige ligger vi långt framme på vissa punkter, och i EU ligger man relativt långt fram i vissa avseenden. Men om dessa frågor inte finns med på dessa viktiga frågor kom de också att hamna vid sidan av. Det är verkligen på

Anf. 163 MONICA HAIDER (S):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för föredragningen. Vi flaggade i går på sammanträdet i näringsutskottet för att vi eventuellt skulle anmäla en avvikande ståndpunkt. Vi får väl se vad statssekreteraren svarar i dag. Annars kommer vi att anmäla en avvikande ståndpunkt på denna punkt.

Vi vill ha med rättvis världshandel i målet, inte bara regelbaserad. I andra stycket efter MC13 vill vi ha in följande formulering: Regeringen vill även understryka att WTO spelar en central roll för att stödja den globala klimatomställningen genom att klargöra hur investeringar ska främjas på ett sätt som inte snedvrider handel och genom att skärpa reglerna för subventioner som skadar handeln.

Anf. 164 JOAR FORSSELL (L):

Vi står såklart bakom regeringens ståndpunkt till fullo. Jag vill understryka att vi menar att rättvisa finns inneboende i ordet regelbaserat. Om det är regelbaserat och två parter är överens är det per definition rättvist i en marknadsekonomi. Jag uppfattar det alltså som att detta redan finns i ståndpunkten.

Jag har en fråga om arbetsprogram om industrisubventioner. Ur ett svenskt perspektiv hoppas jag verkligen att det innebär att vi reglerar så att vi har färre och mindre industrisubventioner och inte mer. Som ett handelsberoende land är Sverige särskilt beroende av att alla länder håller sig till marknadsekonomiska kapitalistiska – i meningen äganderättsliga – regler och inte ägnar sig åt den här typen av saker, som är dåliga även för de andra ländernas industrier på sikt och som skadar handelssystemet i stort.

Anf. 165 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för föredragningen. Jag tycker att det var ett bra medskick från Miljöpartiet och väldigt bra frågor från Socialdemokraterna. Det är viktigt att de finns med.

Jag vill vända mig emot det som sades om att det är rättvist när två parter är överens. Har man ett handelsavtal eller bedriver handel med en diktatur eller ett land som inte är fullt ut demokratiskt har man inte en rättvis handel. Dessa länder utnyttjar sina egna medborgare och har inga problem med miljöförstöring i sitt land, och detta avtar på den högre nivån när det inte finns någon demokrati. Jag vill alltså vända mig emot att det blir rättvis handel bara för att två parter är överens.

Anf. 166 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Som framgår är hållbarhet ett ledord i detta. Jag noterar de synpunkter som har kommit in rörande dessa frågor.

Beträffande begreppet rättvis är det en utmaning att det i dessa sammanhang tolkas på olika sätt av olika länder. Om det fullt ut ska tas med i det sammanhanget kan det tyvärr leda till handelshinder och begränsa möjligheterna till en fri, hållbar och regelbaserad världshandel.

Detta gör att begreppet inte är med, då det finns så många olika tolkningar av begreppet rättvis.

När vi talar om hållbarhet i bred bemärkelse är det dessutom så att många av de aspekterna finns med i den långsiktiga hållbarhetsfrågan, det vill säga att vi ska ha avtal som ger den enskilda människan, både vad gäller frihandelsavtal och vad gäller WTO:s regelverk, en reell möjlighet att växa.

Vad gäller industrisubventioner är det absolut en svensk ståndpunkt att snedvridningar ska undvikas till varje pris. Vi vet att subventioner långsiktigt inte ger effekt för konkurrenskraften utan är hämmande både för innovations- och konkurrenskraft. Ur ett långsiktigt perspektiv minskar industrisubventioner tillväxten. Vår inställning är alltså att stor försiktighet krävs i alla diskussioner vad gäller olika typer av industrisubventioner.

Anf. 167 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för svaret.

Jag vänder mig också emot beskrivningen av att det per definition är rättvist så länge två parter är överens. Jag förstår att ordet rättvisa kan vara svårt att använda i dessa sammanhang. Inte desto mindre tycker jag att det är viktigt. Det ger också möjlighet att diskutera vad man faktiskt menar med ordet. Därför tycker jag fortfarande att det skulle vara bra om det kunde läggas till.

Vi står bakom Socialdemokraternas avvikande ståndpunkt om rättvis handel.

Anf. 168 JOAR FORSSELL (L):

Jag har ingen avvikande ståndpunkt, utan jag vill kommentera en sak. Det framställdes här som att jag ansåg att en av parterna i ett rättvist avtal i en handelssituation skulle kunna vara en diktatorisk stat. Det är ju inte en part i en marknadsekonomi eftersom det i en marknadsekonomi inte är stater som handlar, utan företag. Hela det resonemanget bygger på att det är just regelbaserat, det vill säga marknadsekonomi och kapitalism i meningen allmän och lika äganderätt. Då är det per definition rättvist, eftersom det är fria parter som samarbetar.

Anf. 169 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vad gäller rättvis handel.

Jag konstaterar att det i övrigt finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Förberedelser inför undertecknandet av interimsavtalet med Chile om handel. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 170 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Regeringen välkomnar interimsfrihandelsavtalet med Chile som en del av det avancerade ramverksavtalet mellan EU och Chile. Förstärkta handelsförbindelser genom denna typ av avtal utgör en av EU:s främsta plattformar för inflytande samtidigt som det också är vad länderna i

regionerna efterfrågar. Ett snart färdigställande av avtalen är centralt för EU:s trovärdighet som partner i en region där andra aktörer flyttar fram sina positioner.

Avtalet innehåller ett särskilt hållbarhetskapitel med skrivningar om miljö, mänskliga rättigheter, sociala villkor och jämställdhet och kommer att stärka EU:s och Sveriges dialog med Chile ytterligare i dessa frågor. Enligt den deklaration som antogs tillsammans med avtalet kommer hållbarhetskapitlet att ses över i enlighet med EU:s handels- och hållbarhetsöversyn så snart avtalet har trätt i kraft.

Anf. 171 MONICA HAIDER (S):

Ordföranden! Jag tackar statssekreteraren för föredragningen.

Även på denna punkt flaggade vi tidigare för en eventuell avvikande ståndpunkt här i nämnden i dag. I slutet av ståndpunkten skulle vi vilja ha ett tillägg med följande lydelse: Regeringen kommer att verka för att stärka genomförandet och efterlevnaden av hållbarhetskapitlet i EU:s frihandelsavtal. Detta kapitel bör utvecklas och kopplas till sanktionsmöjligheter.

Anf. 172 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag ser att det saknas väldigt mycket i ståndpunkten. Bland annat kan vi i Vänsterpartiet konstatera att avtalet inte har bindande klausuler kring miljö, arbetares rättigheter eller jämställdhet samt att det ger en stor makt till europeiska företag över politiska beslut eftersom myndigheterna är tvungna att involvera intressenter innan de ska ta beslut.

Det främjar inte heller Chiles möjligheter att bygga vidare sin industri eftersom det finns klausuler om att det inte får skapas vidareförädling av råvaror som de exploaterande företagen själva ska ha. En stor del av de exploaterande företagen är europeiska.

Det finns inget fokus kring vattenfrågan, trots att det är en mänsklig rättighet att ha tillgång till vatten. Samtidigt är Chile det enda landet där vattenkällor har privatiserats, vilket har lett till att stora områden torrlagts och att lokalbefolkningen lider av torkan. Avtalet med Chile har alltså väldigt stora brister när det gäller hållbarhet.

Jag skulle vilja anmäla en avvikande ståndpunkt i enlighet med det jag nu sa, förutsatt förstås att det inte kommer in i ståndpunkten att man ska arbeta för att det ska bli bättre på den här punkten.

Anf. 173 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! På den här punkten delar jag den syn som Vänsterpartiet har lagt fram. Detta är ett handelsavtal som främjar multinationella jättar på bekostnad av bönderna. Det har väckt stark kritik från organisationer som anser att dessa röster inte har kunnat komma fram. Med den analys som dessa organisationer har gjort kommer det att leda till att man prisdumpar på ett väldigt olyckligt sätt.

Man har en föråldrad syn på mat och livsmedel som att det handlar om i princip vilken vara som helst utan hänsyn till den koppling som finns till mänskliga rättigheter, platserna där livsmedel tas fram, klimatet, den biologiska mångfalden och djurvälfaerden med mera.

Det nämns att det finns ett särskilt kapitel, men vi anser inte att det är tillräckligt. Det måste vara en inramning, och det måste finnas med från

2023/24:15
24 november

början. Avtal som är skrivna med den här föräldrade synen som inte tar hänsyn till eller tar in dessa perspektiv kommer att tas längre ifrån de gemensamma konventioner som vi har skrivit.

Vi kan med stor sannolikhet avisera att vi kommer att lämna en avvikande ståndpunkt. Det skulle vara intressant att höra hur man har tänkt om att dessa frågor ägnas ett kapitel i avtalet men att det inte finns något bindande om dem.

Anf. 174 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Jag kan konstatera att det finns ett särskilt hållbarhetskapitel. Rent generellt när det gäller diskussioner om frihandelsavtal kan sägas att är detta väldigt svåra och komplexa frågor.

Jag vill påstå att det är en betydande framgång att vi har ett hållbarhetskapitel och att det finns möjligheter till fortsatt översyn i dessa frågor. Jag kan tillägga att många motparter vid framtagandet av frihandelsavtal också påpekar att vi har annan unilateral europeisk lagstiftning som är under förhandling och delvis har trätt i kraft och som kommer att fortsätta att ha betydelse för vår handling. Det gäller diskussionen kring tvångsarbete, deforestation och så vidare, som faller under annan EU-lagstiftning. Detta gör att förhandlingarna ofta är komplexa.

Med detta som bakgrund är vår uppfattning att detta avtal är en framgång även ur ett hållbarhetsperspektiv.

Anf. 175 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna i enlighet med vad Monica Haider har framfört och en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och Miljöpartiet i enlighet med vad som har framförts här på nämndens sammanträde.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5 om handelsförbindelserna med USA. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 176 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! Vi kommer även att diskutera den senaste utvecklingen i handelsrelationen med USA. Diskussionen förväntas fokusera på det globala stål- och aluminiumarrangemanget, GSA, förslaget till avtal om kritiska mineral, CMA, samt förberedelserna inför nästa handels- och teknikråd mellan EU och USA, Trade and Technology Council, TTC.

En stark transatlantisk handelsrelation är fundamentalt viktig för Sveriges ekonomi, välbefinnande och säkerhet. Regeringen verkar därför för ett fördjupat samarbete mellan EU och USA. Det är välkommet att det senaste toppmötet i USA den 20 oktober bekräftade den transatlantiska relationen. Från svensk sida är vi måna om att fortsätta ansträngningarna för att nå konkreta och positiva resultat som tillmötesgår EU:s och Sveriges intressen. Vi är nöjda med att kommissionen hanterar frågorna på ett robust och kompetent sätt.

CMA, det vill säga avtalet om kritiska mineraler, syftar bland annat till att ge EU och europeiska företag tillgång till förmåner i regelverket under

Inflation Reduction Act, IRA. Med CMA får EU samma status som de länder som redan har en frihandelsrelation med USA.

2023/24:15
24 november

Det är viktigt att EU och USA når en överenskommelse för att IRA inte ska vara ett fortsatt hinder i utvecklingen av de transatlantiska handelsrelationerna. Regeringen stöder kommissionens arbete med att finna en kompromiss som är i linje med EU:s lagstiftning, kompetensfördelning, internationella regelverk och praxis samt är acceptabel i övrigt från EU-sidan.

Syftet med GSA är att försöka finna en lösning vad gäller de olagliga amerikanska tilläggstullarna på stål och aluminium som infördes under Trumpadministrationen och samtidigt gynna en mer hållbar produktion. För närvarande finns ett tillfälligt undantag för EU vad gäller de amerikanska tullarna. Detta undantag löper ut vid årsskiftet. Tanken är att USA:s tilläggstullar och EU:s motåtgärder ska upphävas samtidigt som en mekanism upprättas för att hantera överproduktion från icke marknadsmässiga ekonomier, i synnerhet Kina, och för att hantera utsläppsrelaterade frågor vid produktion av stål och aluminium.

Regeringen välkomnar GSA förutsatt att det är förenligt med WTO:s regler och EU:s klimatpolitik samt gynnar EU:s och Sveriges intressen. Tidsfönstret för att nå en överenskommelse är dock begränsat. Därför har kommissionen indikerat att man nu inriktar sig på att förlänga rådande undantag för EU vad gäller tullarna, en så kallad rollover. För regeringen är en förlängning att föredra framför en överenskommelse som inte uppfyller EU:s krav.

Vid sidan av dessa två specifika handelsfrågor fortsätter samarbetet mellan EU och USA i handels- och teknikrådet, TTC, som etablerades 2021. TTC har utvecklats till att bli det huvudsakliga forumet för samordning av viktiga globala handels-, ekonomi- och teknikfrågor mellan EU och USA. TTC har en viktig förtroendeskapande roll och bidrar konkret till tekniskt standardsättande liksom till att skapa förutsättningar för transatlantisk handel av grön teknik.

Regeringen stöder ett fortsatt utvecklande av TTC, och vi är nöjda med att Sverige stod värd för det senaste TTC-mötet, som ägde rum i Luleå i maj under det svenska EU-ordförandeskapet. Då diskuterades bland annat utvecklat samarbete kring 6G-frågor och nya tekniker såsom AI liksom det transatlantiska initiativet för en hållbar handel, TIST.

Uppföljningen av TTC-arbetet är en prioriterad fråga för regeringen. Vi välkomnar nästa TTC-möte, TTC5, där inget datum tyvärr ännu är beslutat. Bland de frågor som regeringen prioriterar i TTC återfinns utvecklandet av gemensamma standarder för gröna varor, miljöteknik, stärkta transatlantiska värdekedjor, forskning och samarbete rörande 5G och 6G samt transatlantiskt samarbete om reformfrågor i WTO.

Anf. 177 MONICA HAIDER (S):

Tack för föredragningen! Den var ganska mycket fylligare än ståndpunkten. Vi vill ha ett tillägg om att man ska återuppta förhandlingarna om ett frihandelsavtal. Samtidigt nämnde du att man skulle likställa någonting med ett frihandelsavtal. Vill du klargöra vad det innebär? Jag förstod inte riktigt.

Anf. 178 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag vill gärna trycka på att klimatomställningen måste prioriteras i dessa avtal. Det har vi framfört i näringsutskottet. Jag gissar att det blir en avvikande mening, så vi kan förbereda oss på det.

Jag har också en fråga. I bakgrundstexten står det om USA:s vilja att inkludera arbetstagarrättigheter som går utöver ILO:s regler vad gäller platsinspektioner i tredje land att EU har stora svårigheter att acceptera detta eftersom det går utöver normal praxis och internationella regelverk.

Jag undrar om det skulle kunna utvecklas lite mer vad det specifikt innebär, för jag tycker att det låter lite konstigt att USA på något sätt ligger mer i framkant än EU när det gäller ILO:s regler och kriterier. Vad är problemet från EU:s håll? Kan det tydliggöras lite grann?

Anf. 179 JOAR FORSSELL (L):

Jag vill börja med att säga att vi såklart står bakom ståndpunkten till fullo. Jag vill också bara understryka det som gäller standardiseringar. Ur ett konkurrensperspektiv globalt är EU:s och USA:s konkurrensfördel att vi är fungerande marknadsekonomier, vilket innebär att vi har innovationsförmåga, entreprenörskap och allt vad det innebär.

Det är det som gör att vi får fram lösningar som är bättre än till exempel Kinas. Det är därför vi kan få fram tekniker på till exempel AI-området, som nämndes i föredragningen, som gör att vi ligger i framkant gentemot de stora konkurrenterna. Den stora faran på lite längre sikt är såklart att Kina eller andra antagonister i världen hinner före oss i utvecklingen.

Jag vill bara understryka att den här typen av standardiseringar inte får sätta käppar i hjulet för marknadsekonomins skapande kraft och på så sätt låta andra aktörer i världen hinna före oss. Det är bra när idéer bryts mot varandra och när vi har kreativ förstörelse som slår ut sådant som inte funkar. Standardiseringar får inte sakta ned marknadsekonomi när det gäller AI eller för den delen grön teknik.

Anf. 180 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Jag tror att vi alla är överens om att det absolut bästa vore att få ett frihandelsavtal på plats mellan EU och USA. Som läget är nu finns inte de förutsättningarna, utan nu har vi att hantera de förhandlingar som finns tillgängliga. Det är GSA och CMA som är för handen.

Med CMA skulle vi få samma rättigheter vad gäller det specifika området i relation till Inflation Reduction Act som andra länder som redan har ett frihandelsavtal har. I Inflation Reduction Act gör man ett undantag för de länder som redan har ett frihandelsavtal, vilket Sverige inte har. Men med CMA skulle vi likabehandlas. Det är förklaringen till referensen till frihandelsavtal.

Frågan om förslagen från amerikansk sida som går utöver ILO:s regelverk hänger ihop med just frågan om platsinspektioner i tredje länder. Det skulle alltså vara platsinspektioner i länder som inte på något sätt är knutna till USA:s eller EU:s avtal. Det implicerar betydande svårigheter när det gäller hur man juridiskt ska få till att statlig personal från antingen USA eller EU ska bereda sig rätt att göra inspektioner i länder som inte är en fördragspart. Det är där problematiken ligger.

Beträffande frågan om standardiseringar delar vi naturligtvis uppfattningen att det är en extraordinärt viktig del i den fortsatta

ekonomiska utvecklingen. Grundinställningen är att innovation bäst uppstår där idéer får ställas mot varandra och, där många idéer ställs mot varandra, så småningom leda fram till standarder som sedan går att bygga vidare på. Det är någonting i grunden positivt.

Jag måste säga att jag ber om ursäkt, men jag tappade Rebeckas första del av frågan. Jag svarar gärna på den.

Anf. 181 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack för tydliggörandet! Den första delen var egentligen bara att jag anmälde en avvikande ståndpunkt eftersom vi i Miljöpartiet vill att klimatomställningen ska vara mer i fokus. Det var alltså ingen fråga, och ni tappade inte bort något. Jag fick ett bra svar.

Däremot tycker jag att det ändå låter som att det skulle vara viktigt att få till stånd platsinspektioner. Om man jämför intrånget det innebär att ett land kommer och inspekterar med att urfolksrättigheter inte respekteras på plats tycker jag att det vore rimligt att man gick utöver ILO:s kriterier.

Jag står fast vid min avvikande ståndpunkt.

Anf. 182 MONICA HAIDER (S):

Jag vill ställa en fråga som gäller ditt svar om att återuppta förhandlingarna om ett frihandelsavtal. Ska man tolka det som att regeringen kommer att göra det när förutsättningar finns, eller hur ska man tolka svaret?

Anf. 183 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag ansluter mig till det som Rebecka Le Moine har fört fram och därmed också den avvikande meningen.

Anf. 184 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

När förutsättningarna kan tänkas börja skönjas är vi givetvis stora ivra-
re av att få ett nytt frihandelsavtal på plats mellan EU och USA. Det vore
otroligt bra, så vi kommer definitivt att ligga på för det. Men just nu finns
inte förutsättningarna.

Anf. 185 MONICA HAIDER (S):

Vi vidhåller vår avvikande ståndpunkt i den frågan, för vi tycker att
mer kan göras.

Anf. 186 ORDFÖRANDEN:

Då ska jag själv avsluta som moderat företrädare och säga att vårt parti
våldigt länge drev att det var illa att vi inte fick TTIP på plats. Allt efter
det visar tyvärr att det var rätt att framföra den kritiken.

Med det sagt kan jag konstatera att det finns en avvikande ståndpunkt
från Socialdemokraterna vad gäller frihandelsavtal med USA och att det
finns en likalydande avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och
Miljöpartiet. I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens
här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Det är en informa-
tionspunkt.

Anf. 187 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Det kommer att diskuteras genomförande av EU:s handelspolitik och föras en lunchdiskussion om pågående frihandelsförhandlingar.

Under övriga frågor kommer kommissionen att presentera sin årliga rapport om genomförande av EU:s handelspolitik. Rapporten visar tydligt fördelarna med frihandel. Värdena av handel mellan våra frihandelspartner överstiger nu 2 miljarder euro, och handeln med våra 20 största frihandelspartner ökade med 30 procent i genomsnitt under 2022.

Under lunchen kommer vi att ha en informell diskussion om EU:s pågående frihandelsavtalsförhandlingar inklusive avtal som förhandlats klart men inte antagits än med Mercosur, Australien, Indien, Indonesien, Mexiko och Thailand. Regeringen avser att framhålla den ekonomiska och geopolitiska betydelsen av att nå framsteg i EU:s frihandelsagenda. Frihandel och ökad konkurrenskraft är en fundamental del om EU ska kunna leverera på strategin om ekonomisk säkerhet.

Anf. 188 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och för medverkan vid dagens EU-nämndssammanträde.

Anf. 189 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar statssekreterare Dan Ericsson och medarbetare på departementet varmt välkomna.

Vi går direkt in på återrapport från mötet i rådet den 22 november 2022 – det var ett tag sedan. Sedan har vi återrapport från informellt ministermöte den 28–29 september 2023.

Jag konstaterar att det inte finns något muntligt att tillägga från statssekreteraren och inte heller någon fråga med anledning av dessa informationspunkter och tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Slutsatser om sammanhållningspolitikens framtid. Det är en beslutspunkt.

Anf. 190 Statssekreterare DAN ERICSSON:

Herr ordförande! Denna dagordningspunkt handlar om antagande av rådets slutsatser om sammanhållningspolitikens framtid. Förslaget förutsätts antas utan diskussion, då rådets förberedande organ har granskat och förutsätts godkänna ordförandeskapets förslag till slutsatser som tagits fram efter det informella ministerrådsmötet om samma fråga i Murcia i september. Regeringen avser därför att rösta ja.

Anf. 191 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Avslutandet av programperioden 2014–2020. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 192 Statssekreterare DAN ERICSSON:

Denna dagordningspunkt är en diskussion om hur återstående EU-medel kan bokföras och betalas ut i tid.

Det spanska ordförandeskapet har tagit fram en bakgrundsnot som pekar på att det är kort tid kvar innan föregående programperiod för de europeiska struktur- och investeringsfonderna ska avslutas. Sista dag för stödberättigade kostnader är den 31 december i år. Det är alltså motsvarande sista fakturadatum.

I noten anger ordförandeskapet att 84 procent hittills har betalats ut. Med andra ord återstår 16 procent av dessa EU-medel att bokföra. Enligt ordförandeskapet kan detta bero på de utmaningar som unionen mött och vidtagit åtgärder för att hantera, till exempel rörande covidpandemin och Ukrainakriget. Ordförandeskapet vill diskutera vilka instrument som kan utvecklas för att öka absorptionen av fonderna.

Regeringen kommer i diskussionen att föra fram att det inte är ovanligt att en del medel återstår i slutet av en sjuårig programperiod och att program ändå bör kunna avslutas i tid utan nya åtgärder.

Anf. 193 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 5, Sammanhållningspolitiken och EU:s strategiska oberoende. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 194 Statssekreterare DAN ERICSSON:

Den här dagordningspunkten är en diskussionspunkt om sammanhållningspolitik och europeisk strategisk autonomi.

Det spanska ordförandeskapet har tagit fram en bakgrundsnot inför diskussionen. I den pekar ordförandeskapet bland annat på att den internationella öppenheten över de senaste årtiondena har gagnat unionen men att den också lett till omförflyttningar av verksamheter och till ett för stort beroende av tredjeländer inom områden som energi, läkemedel, digital teknik och livsmedel. Samtidigt har europeiska statsstödsregler enligt ordförandeskapet lett till att europeiska större företag inte kan konkurrera internationellt på lika villkor.

Ordförandeskapet vill diskutera hur sammanhållningspolitiken kan bidra till att främja EU:s suveränitet och strategisk autonomi i en tid då det mer än någonsin är nödvändigt att stärka den internationella konkurrenskraften för stora företag inom strategiska sektorer som drivkrafter för att skapa jobb och välbefinnande i alla regioner i EU.

Till att börja med anser regeringen att öppenhet och handel med tredjeländer är centralt för EU:s och europeiska regioners konkurrenskraft. Regeringen anser fortsatt att EU:s sammanhållningspolitik ska, som det står i fördraget, främja en harmonisk utveckling inom hela unionen för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. Alla ska kunna ta del av den inre marknaden.

Mycket av det som ordförandeskapet pekar på bör dessutom kunna finansieras inom nuvarande instrument och fonder, även om det i nuläget bara är fonder för en rättvis omställning som till exempel kan ge direktstöd till större företag.

I de pågående diskussionerna om den strategiska agendan kommer olika politikområden, till exempel sammanhållningspolitiken, att behöva övervägas. Hur kan våra gemensamma resurser användas för att ge mest EU-mervärde? Hur kan gemensamma europeiska mål bäst nås, och hur kan genomförandet av politiken förenklas?

Vi är mitt i en programperiod som ska avslutas om fyra år. Nu gäller det att planera för framtiden men samtidigt på bästa sätt nyttja sammanhållningsfondernas medel fullt ut.

Regeringen anser, precis som det spanska ordförandeskapet, att det finns ett behov av att unionen kommer vidare i diskussionerna om hur den framtida sammanhållningspolitiken kan utformas, men en sådan diskussion måste beakta alla de utmaningar som unionen står inför och ske inom ramen för förhandlingar om EU:s fleråriga budgetram.

I diskussionen avser regeringen att välkomna åsiktsutbyte om sammanhållningspolitikens omfattning och inriktning men samtidigt lyfta

fram att frågan handlar om mer än europeisk strategisk autonomi. Regeringen anser att de befintliga programmen inom sammanhållningspolitiken fortsatt bör ha möjlighet att bidra till återhämtning, konkurrenskraftig hållbarhet, grön och digital omställning, motståndskraft och ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

Här kan noteras att det finns utmaningar för medlemsstaterna att hantera en rad nya EU-instrument såsom faciliteten för återhämtning och resiliens, fonden för en rättvis omställning och brexitjusteringsreserven. Direkta och indirekta effekter av aggressionen mot Ukraina och covid-19-pandemin och behovet av att vidta åtgärder med anledning av detta har dessutom lett till ett flertal ändringar i regelverken. Allt detta har lett till mer EU-medel i omlopp och till större komplexitet för medlemsstaterna jämfört med tidigare programperioder.

De flesta program för nuvarande programperiod har kommit igång, men en halvtidsöversyn ska göras redan nästa år. Utmaningarna är med andra ord många.

För regeringen är det viktigt att planerade insatser bidrar till ett grönt, hållbart, socialt och mer innovativt Europa. Det som görs ska ha högt EU-mervärde.

I näringsutskottet i går gav Socialdemokraterna ett medskick om att vi borde ha en mer strikt eller stram svensk ståndpunkt om statsstöd och fördelarna med öppen och fri handel. Jag kan konstatera att regeringen delar Socialdemokraternas syn på dessa frågor och kommer att framföra detta i diskussionen på rådsmötet den 30 november. Regeringen bibehåller linjen att EU:s politik inte ska bidra till att öka nivåerna för statligt stöd.

Anf. 195 MONICA HAIDER (S):

Det här blev nästan överflödigt, men jag tackar så mycket för föredragningen och att vi fick med detta i ståndpunkten.

Anf. 196 SERKAN KÖSE (S):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för kompletteringen.

Det enda jag vill lyfta upp är att regeringen skriver att man ska stärka och stödja regionernas tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning, vilket är bra. Men ska vi uppnå sysselsättningsmålet är det viktigt att också säkerställa möjligheter till utbildning och omställning.

Jag vill gärna veta hur statssekreteraren ser på det här med att man ska integrera dessa aspekter utifrån ett kompetensutvecklingsperspektiv. Det saknas tydlighet om hur vi ska klara av det kompetensbehov som vi står inför, inte minst i Sverige men också i Europa. Jag vill gärna höra lite grann om hur man resonerar i kompetensförsörjningsfrågan.

Anf. 197 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Som miljöpartist undrar jag alltid vad som menas när man pratar om hållbarhet och grönt. Det är jättefina ord, men vi har en hel del konventioner på plats, och utmaningen ligger nu i att implementera dem.

Här har EU väldigt goda förutsättningar att spela en stark och viktig roll. Man kanske skulle kunna hänvisa till de olika konventionerna, till exempel Parisavtalet och Kunming–Montreal-avtalet.

När det gäller vad som menas med grönt och hållbart brukar djurvelfärden lite grann falla bort. Man tänker mycket på klimat och koldioxid och sådant, men djurvelfärd är också en fråga där EU har en viktig roll att gå före. Det kan faktiskt bidra till ett hållbart och konkurrenskraftigt EU som är med i omställningen.

Jag undrar också om en fråga som tagits upp mycket med tanke på Rysslands invasion av Ukraina – att snabbt göra oss oberoende av det fossila och få till en snabb utfasning av fossila resurser. Jag undrar om det skulle kunna finnas med eftersom åtminstone jag hört stor enighet i dessa frågor.

Anf. 198 Statssekreterare DAN ERICSSON:

Jag lämnar över ordet i kompetensförsörjningsfrågan.

Anf. 199 Ämnesrådet CHARLOTTE OTTOSSON:

Det går förstås inte att svara enkelt, men kompetensförsörjning och utveckling ingår i diskussionerna om sammanhållning. Om man tittar på artikel 174 i fördraget ser man allt, så självklart ingår det. Vi har inte droppat själva ordet, men det ingår.

Anf. 200 Statssekreterare DAN ERICSSON:

Hur man definierar hållbart och grönt kanske vi inte ska gå djupare in på. Det är ett rätt omfattande område som täcker mycket av inriktningen och färdriktningen för arbetet. Jag är inte säker på att det här är rätt forum för att gå in i detalj på olika delar och olika avtal.

När det gäller djurvelfärden finns det poänger i det ledamoten säger, men den frågan vill jag säga att min minister driver väldigt hårt. Det är sant det ledamoten säger om konkurrenskraften i detta, men det här är nog ändå inte rätt ställe att plocka in det.

Jag uppfattade inte riktigt den sista frågan om det fossila.

Anf. 201 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Ur mitt perspektiv vore det ganska okontroversiellt att när man pratar om att bidra till återhämtning och konkurrenskraftig hållbarhet få in en mening om snabb utfasning av fossila resurser.

Anf. 202 JOAR FORSSELL (L):

Vi står såklart bakom regeringens ståndpunkt, men vi vill i det här läget ändå markera två av de viktigaste delarna när det gäller både det strategiska oberoendet och sammanhållningspolitiken.

Den första är just det som regeringen lyfter fram: Det får aldrig vara så att EU:s politik står i vägen för handel med andra länder. Vi hade till exempel aldrig klarat pandemin om det inte vore för våra öppna handelsrelationer med andra länder. Det är marknadsekonomi och frihandel som gör att vi klarar oss.

Vi kan ta naturkatastrofer till följd av global uppvärmning som exempel. De slår ofta lokalt och regionalt, de konkreta katastroferna med torka eller vad det kan vara, och då klarar vi oss inte på grund av subventioner till vårt jordbruk utan på grund av att vi kan köpa varor någon annanstans ifrån i stället. Det är väldigt viktigt att understryka.

Den andra delen är att om vi ska ha en hållbar utveckling i EU och i Europa är den kanske viktigaste frågan framöver att Ukraina får närma sig sitt medlemskap.

Det är viktigt för att stärka EU:s resiliens eftersom Ukraina har en stor jordbruksproduktion. Det skulle innebära en stor addering av jordbruksvaror och produkter i EU som kommer från Ukraina.

Det är också viktigt därför att det skulle innebära att Ukraina blir säkert och inte blir angripet i framtiden så att vi inte får krig på vår kontinent.

Med det sagt får sammanhållningspolitiken aldrig stå i vägen för detta. Liberalernas ståndpunkt är sedan länge att hela jordbrukspolitiken borde skrotas. Jag förstår att det inte är det som regeringen kommer att driva i sin helhet just den här gången, men jag vill ändå understryka att i den mån som sammanhållningspolitiken på något sätt står i vägen är det sammanhållningspolitiken som måste stryka på foten eftersom det mest hållbara i detta läge är att Ukraina får gå med i EU med allt vad det innebär.

Anf. 203 ORDFÖRANDEN:

Men Joar Forssell inledde med att säga att han står bakom regeringens ståndpunkt. Jag bara påminner om det.

Anf. 204 Statssekreterare DAN ERICSSON:

Ledamoten har principiellt rätt i mycket. Dock vill jag inte avskaffa mig själv; det kanske går lite långt som kommentar till det.

Vad gäller det fossilfria är det här sammanhanget kanske inte rätt placering av den frågan. De delar ledamoten tagit upp är väsentliga, men de återkommer nog i andra lägen.

Anf. 205 ORDFÖRANDEN:

Vill Rebecka Le Moine ha en avvikande ståndpunkt där, eller är det ett medskick?

Anf. 206 REBECKA LE MOINE (MP):

Vi tar det som ett medskick tillsammans med djurvälfaerden, för det är en fråga som verkligen faller mellan stolarna.

Man pratar mycket om begreppen grönt och hållbarhet. Räknat i koldioxidutsläpp kan kyckling verka väldigt bra, men *Uppdrag granskning* har visat baksidan av den produktionen. Djurvälfaerden är alltså inte med. Där kan EU med fördel gå före.

Anf. 207 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag begärde ordet för att säga att jag instämmer i vad Rebecka Le Moine sa men inte tänker instämma i en avvikande ståndpunkt, men det kom ju ingen sådan.

Jag vill ändå vara tydlig med att sammanhållningspolitiken naturligtvis på alla sätt måste bidra till en omställning.

Anf. 208 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar då att inte finns några avvikande ståndpunkter men att det finns medskick och glada tillrop och djupa resonemang, som statssekreteraren med medarbetare har noterat.

2023/24:15
24 november

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Finns det några övriga frågor från statssekreteraren? Nej.

Då tackar vi statssekreteraren med medarbetare för medverkan vid dagens EU-nämndssammanträde.

Med det önskar jag alla en trevlig helg!

§ 1 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso-

och sjukvårdsfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	1
Anf. 5 ANNA VIKSTRÖM (S).....	2
Anf. 6 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	3
Anf. 7 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 8 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	3
Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S).....	3
Anf. 10 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	3
Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP).....	4
Anf. 12 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	4
Anf. 13 MATILDA ERNKRANS (S).....	4
Anf. 14 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	4
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 16 MATILDA ERNKRANS (S).....	5
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 18 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	5
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 20 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	5
Anf. 21 SERKAN KÖSE (S).....	7
Anf. 22 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	7
Anf. 23 REBECKA LE MOINE (MP).....	7
Anf. 24 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	8
Anf. 25 SERKAN KÖSE (S).....	8
Anf. 26 ANNA LASSES (C).....	8
Anf. 27 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	9
Anf. 28 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 29 SERKAN KÖSE (S).....	9
Anf. 30 REBECKA LE MOINE (MP).....	9
Anf. 31 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	9
Anf. 32 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 33 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	10
Anf. 34 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 35 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	10
Anf. 36 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	11
Anf. 37 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	11
Anf. 38 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	11
Anf. 39 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	11
Anf. 40 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 41 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	12
Anf. 42 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	12
Anf. 43 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	13
Anf. 44 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 45 MATILDA ERNKRANS (S).....	13
Anf. 46 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	13
Anf. 47 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	14

Anf. 48	ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 49	Statsrådet ANNA TENJE (M).....	14
Anf. 50	ORDFÖRANDEN.....	15
§ 2	Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor.....	16
Anf. 51	ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 52	Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	16
Anf. 53	ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 54	Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	16
Anf. 55	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	17
Anf. 56	Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	17
Anf. 57	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 58	Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	18
Anf. 59	ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 60	Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	18
Anf. 61	ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 62	Statssekreterare MINNA LJUNGGREN	19
Anf. 63	ORDFÖRANDEN.....	19
§ 3	Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor.....	20
Anf. 64	ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 65	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	20
Anf. 66	ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 67	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	20
Anf. 68	SERKAN KÖSE (S).....	21
Anf. 69	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	21
Anf. 70	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 71	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	21
Anf. 72	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 73	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	22
Anf. 74	LEONID YURKOVSKIY (SD).....	22
Anf. 75	ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 76	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	22
Anf. 77	ANGELICA LUNDBERG (SD).....	23
Anf. 78	SERKAN KÖSE (S).....	23
Anf. 79	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	23
Anf. 80	Departementssekreterare STINA HAMBERG	23
Anf. 81	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 82	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	24
Anf. 83	SERKAN KÖSE (S).....	24
Anf. 84	ANGELICA LUNDBERG (SD).....	24
Anf. 85	MATILDA ERNKRANS (S).....	24
Anf. 86	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	24
Anf. 87	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	25
Anf. 88	SERKAN KÖSE (S).....	25
Anf. 89	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	25
Anf. 90	ANGELICA LUNDBERG (SD).....	25
Anf. 91	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 92	MATILDA ERNKRANS (S).....	25
Anf. 93	REBECKA LE MOINE (MP).....	26

Anf. 94 ORDFÖRANDEN.....	26	2023/24:15
Anf. 95 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	26	24 november
Anf. 96 ORDFÖRANDEN.....	26	
Ajournering.....	26	
Återupptaget samråd.....	26	
Anf. 97 ORDFÖRANDEN.....	26	
Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	26	
Anf. 99 ORDFÖRANDEN.....	27	
Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	27	
Anf. 101 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	27	
Anf. 102 ORDFÖRANDEN.....	27	
Anf. 103 SERKAN KÖSE (S).....	27	
Anf. 104 ORDFÖRANDEN.....	27	
Anf. 105 MATILDA ERNKRANS (S).....	27	
Anf. 106 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	27	
Anf. 107 Departementssekreterare STINA HAMBERG	28	
Anf. 108 MATILDA ERNKRANS (S).....	28	
Anf. 109 ORDFÖRANDEN.....	28	
Anf. 110 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	28	
Anf. 111 SERKAN KÖSE (S).....	28	
Anf. 112 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	29	
Anf. 113 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	29	
Anf. 114 ORDFÖRANDEN.....	29	
Anf. 115 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	29	
Anf. 116 ORDFÖRANDEN.....	29	
Anf. 117 SERKAN KÖSE (S).....	29	
Anf. 118 REBECKA LE MOINE (MP).....	29	
Anf. 119 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	30	
Anf. 120 ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 121 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	30	
Anf. 122 ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 123 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	30	
Anf. 124 ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 125 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	30	
Anf. 126 ORDFÖRANDEN.....	31	
Anf. 127 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	31	
§ 4 Sysselsättningsfrågor, socialpolitiska frågor samt hälso- och sjukvårdsfrågor	32	
Anf. 128 ORDFÖRANDEN.....	32	
Anf. 129 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32	
Anf. 130 ORDFÖRANDEN.....	32	
Anf. 131 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32	
Anf. 132 ORDFÖRANDEN.....	33	
Anf. 133 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33	
Anf. 134 REBECKA LE MOINE (MP).....	33	
Anf. 135 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33	

Anf. 136 REBECKA LE MOINE (MP).....	33
Anf. 137 JOAR FORSSELL (L)	33
Anf. 138 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33
Anf. 139 ORDFÖRANDEN.....	34
Anf. 140 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	34
Anf. 141 ANNA VIKSTRÖM (S).....	35
Anf. 142 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	35
Anf. 143 REBECKA LE MOINE (MP).....	35
Anf. 144 ORDFÖRANDEN.....	36
Anf. 145 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	36
Anf. 146 Departementssekreterare LINA LEANDER.....	36
Anf. 147 ANNA VIKSTRÖM (S).....	36
Anf. 148 ORDFÖRANDEN.....	37
Anf. 149 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	37
Anf. 150 ORDFÖRANDEN.....	37
Anf. 151 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	37
Anf. 152 ORDFÖRANDEN.....	37
§ 5 Utrikesfrågor – handel	38
Anf. 153 ORDFÖRANDEN.....	38
Anf. 154 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	38
Anf. 155 MATILDA ERNKRANS (S).....	38
Anf. 156 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	38
Anf. 157 MATILDA ERNKRANS (S).....	39
Anf. 158 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	39
Anf. 159 MATILDA ERNKRANS (S).....	39
Anf. 160 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 161 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	40
Anf. 162 REBECKA LE MOINE (MP).....	40
Anf. 163 MONICA HAIDER (S).....	41
Anf. 164 JOAR FORSSELL (L)	41
Anf. 165 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	41
Anf. 166 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	41
Anf. 167 REBECKA LE MOINE (MP).....	42
Anf. 168 JOAR FORSSELL (L)	42
Anf. 169 ORDFÖRANDEN.....	42
Anf. 170 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	42
Anf. 171 MONICA HAIDER (S).....	43
Anf. 172 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	43
Anf. 173 REBECKA LE MOINE (MP).....	43
Anf. 174 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	44
Anf. 175 ORDFÖRANDEN.....	44
Anf. 176 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	44
Anf. 177 MONICA HAIDER (S).....	45
Anf. 178 REBECKA LE MOINE (MP).....	46
Anf. 179 JOAR FORSSELL (L)	46
Anf. 180 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	46
Anf. 181 REBECKA LE MOINE (MP).....	47

Anf. 182 MONICA HAIDER (S).....	47	2023/24:15
Anf. 183 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	47	<u>24 november</u>
Anf. 184 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	47	
Anf. 185 MONICA HAIDER (S).....	47	
Anf. 186 ORDFÖRANDEN.....	47	
Anf. 187 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	48	
Anf. 188 ORDFÖRANDEN.....	48	
§ 6 Allmänna frågor – sammanhållning	49	
Anf. 189 ORDFÖRANDEN.....	49	
Anf. 190 Statssekreterare DAN ERICSSON.....	49	
Anf. 191 ORDFÖRANDEN.....	49	
Anf. 192 Statssekreterare DAN ERICSSON.....	49	
Anf. 193 ORDFÖRANDEN.....	50	
Anf. 194 Statssekreterare DAN ERICSSON.....	50	
Anf. 195 MONICA HAIDER (S).....	51	
Anf. 196 SERKAN KÖSE (S).....	51	
Anf. 197 REBECKA LE MOINE (MP).....	51	
Anf. 198 Statssekreterare DAN ERICSSON.....	52	
Anf. 199 Ämnesrådet CHARLOTTE OTTOSSON	52	
Anf. 200 Statssekreterare DAN ERICSSON.....	52	
Anf. 201 REBECKA LE MOINE (MP).....	52	
Anf. 202 JOAR FORSSELL (L)	52	
Anf. 203 ORDFÖRANDEN.....	53	
Anf. 204 Statssekreterare DAN ERICSSON.....	53	
Anf. 205 ORDFÖRANDEN.....	53	
Anf. 206 REBECKA LE MOINE (MP).....	53	
Anf. 207 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	53	
Anf. 208 ORDFÖRANDEN.....	53	